

Барановська О. В.

**ПРАКТИКУМ З ФІЗИЧНОЇ ГЕОГРАФІЇ
МАТЕРИКІВ І ОКЕАНІВ
(ОКЕАНИ, АВСТРАЛІЯ, ОКЕАНІЯ)**

Навчально-методичний посібник

**Ніжинський державний університет
імені Миколи Гоголя**

Барановська О. В.

**ПРАКТИКУМ З ФІЗИЧНОЇ ГЕОГРАФІЇ
МАТЕРИКІВ І ОКЕАНІВ**
(Океани, Австралія, Океанія)

Навчально-методичний посібник

Ніжин - 2024

УДК 911.2(076.5)

Б 24

Рекомендовано Вченою радою
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя
(НДУ ім. М. Гоголя)
Протокол № від ...24 р.

Рецензенти:

Остапчук В. В. – доцент кафедри географії, туризму та спорту Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, кандидат географічних наук;

Шовкун Т. М. – доцент кафедри географії, туризму та спорту Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, кандидат географічних наук.

Барановська О. В.

Б24 Практикум з фізичної географії материків і океанів (Океани, Австралія, Океанія): навчально-методичний посібник. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2024. 53 с.

У посібнику подано завдання для практичних занять з фізичної географії Океанів, Австралії, Океанії; підібрано тематичні карти, певний обсяг географічної номенклатури; для перевірки знань студентів наводяться контрольні запитання; подано завдання для індивідуального виконання та літературу до них.

Посібник адресовано студентам географічних спеціальностей закладів вищої освіти. Посібник стане у пригоді і вчителям географії.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
ЗАГАЛЬНІ ГЕОГРАФІЧНІ ЗАКОНОМІРНОСТІ ЗЕМЛІ.....	5
ПРИРОДА СВІТОВОГО ОКЕАНУ	14
ФІЗИКО-ГЕОГРАФІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА. ТИХОГО Й АТЛАНТИЧНОГО ОКЕАНІВ.....	22
ФІЗИКО-ГЕОГРАФІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ІНДІЙСЬКОГО ТА ПІВНІЧНОГО ЛЬОДОВИТОГО ОКЕАНІВ	27
ГЕОГРАФІЧНЕ ПОЛОЖЕННЯ, ТЕКТОНІЧНА БУДОВА, РЕЛЬЄФ, КОРИСНІ КОПАЛИНИ АВСТРАЛІЇ	36
КЛІМАТ І ВНУТРІШНІ ВОДИ АВСТРАЛІЇ.....	40
ҐРУНТОВО-РОСЛИННИЙ ПОКРИВ, ТВАРИННИЙ СВІТ, ГЕОГРАФІЧНА ЗОНАЛЬНІСТЬ АВСТРАЛІЇ	44
ФІЗИКО-ГЕОГРАФІЧНЕ РАЙОНУВАННЯ АВСТРАЛІЇ.....	48
ФІЗИКО-ГЕОГРАФІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОКЕАНІЇ.....	50
СПИСОК ДЖЕРЕЛ	53

ПЕРЕДМОВА

Серед дисциплін фізико-географічного циклу чільне місце посідає курс «Фізична географія материків і океанів». Загальна картина фізико-географічних закономірностей земної поверхні без розгляду прояву їхніх особливостей у межах окремих океанів, материків і фізико-географічних регіонів була б неповною.

Основна мета даного посібника - полегшити студентам засвоєння теоретичного матеріалу, привити навички цілеспрямованого збору, систематизації та аналізу інформації з літературних джерел, довідкових і картографічних матеріалів. Студент повинен навчитися не тільки аналізувати ті чи інші матеріали, але й синтезувати їх і робити на їхній підставі відповідні висновки. Цим забезпечується належна професійна підготовка майбутнього вчителя географії, його вміння виконувати всі типи практичних робіт і завдань, які передбачені шкільною програмою.

Даний навчально-методичний посібник містить контрольні запитання, які мають на меті перевірку теоретичних знань студентів, та завдання, які диференційовані за ступенем складності - від завдань репродуктивного характеру до тих, які вимагають елементів пошукової роботи. Форми виконання завдань різноманітні: аналіз карт, таблиць з метою виявлення географічних закономірностей, картографічне зображення явищ і процесів та їхній зв'язок, підбір необхідних свідчень із різних джерел інформації, порівняльний аналіз природних умов різних регіонів та встановлення причин спільних і відмінних рис, рекламування цікавих фізико-географічних об'єктів.

Практикум вміщує й індивідуальні завдання, які виконуються студентами в позааудиторний час з використанням різних довідкових та літературних джерел. На лабораторних заняттях заслуховуються й обговорюються результати роботи над індивідуальними завданнями.

Необхідна умова засвоєння курсу «Фізична географія материків і океанів» - знання географічної номенклатури, перелік якої поданий до основних тем.

Наприкінці посібника розміщено перелік літературних і картографічних джерел, які потрібно використовувати при виконанні завдань і для глибшого вивчення теоретичних питань.

1. ЗАГАЛЬНІ ГЕОГРАФІЧНІ ЗАКОНОМІРНОСТІ ЗЕМЛІ

Посібники: 1) кліматична карта світу, 2) тектонічна карта світу, 3) фізична карта світу, 4) довідковий атлас світу, 5) атласи світу, 6) шкільні атласи (7 кл.).

Мета: відновити знання про основні географічні закономірності Землі.

Контрольні запитання та завдання

1. Висвітліть основні положення теорії тектоніки літосферних плит.
2. Дайте визначення поняттю «літосферна плита». Назвіть основні літосферні плити.
3. Що називають платформою та яку вона має будову?
4. Розкрийте сутність поняття «геосинклінальний пояс». Які ви знаєте основні геосинклінальні пояси?
5. Розкажіть про рух літосферних плит і його наслідки.
6. Користуючись тектонічною картою (рис. 1.1), нанесіть на контурну карту межі літосферних плит, напрям (стрілками) та швидкість руху літосферних плит, зони землетрусів і сучасного горотворення. Заповніть таблицю 1.1.

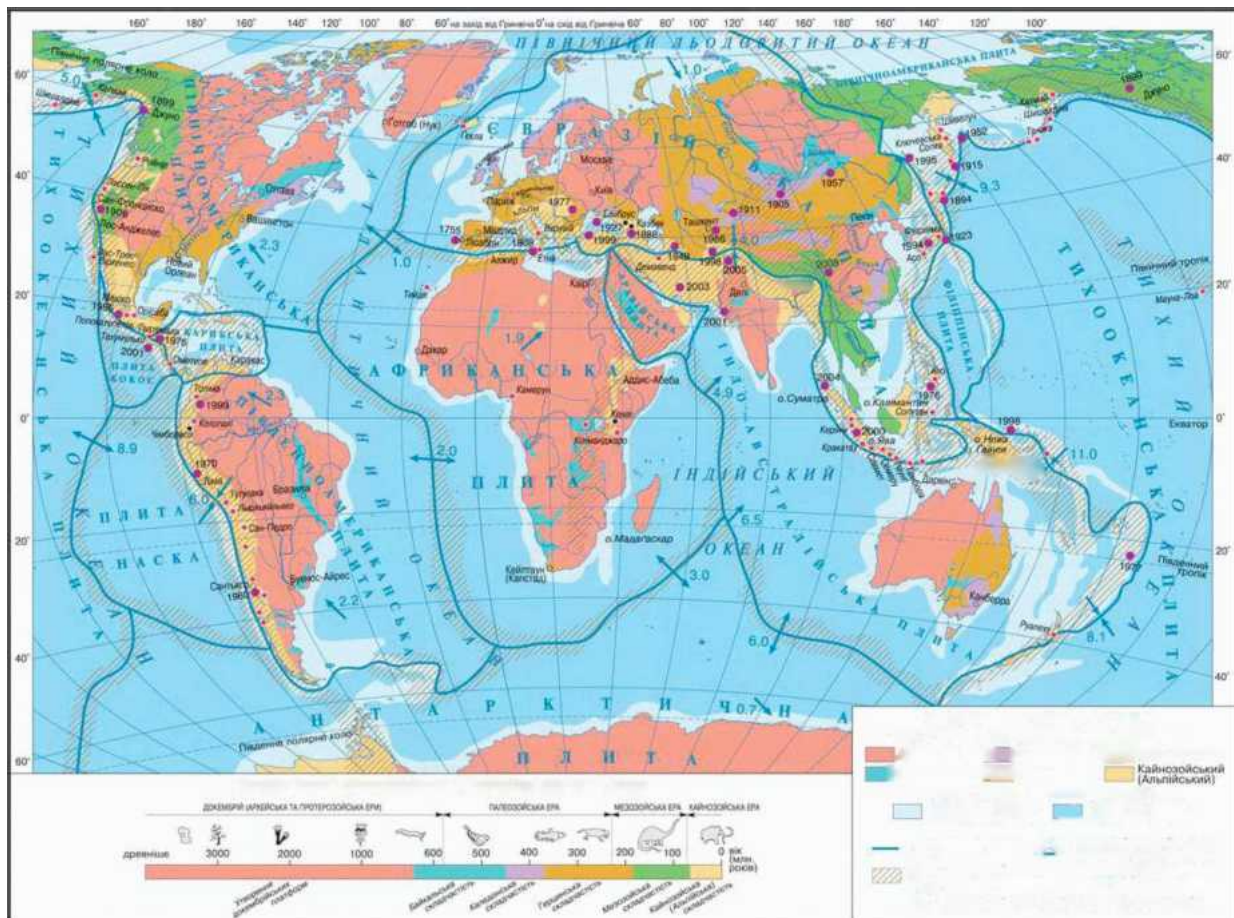

Рис. 1.1. Будова земної кори

Таблиця 1.1

Аналіз рухів літосферних плит

№ з/п	Назва літосферної плити	Назва материка або океану	Напрямок руху	Швидкість руху

7. Проаналізуйте наведені нижче рисунки (рис. 1.2, 1.3, 1.4) та заповніть таблицю 1.2. Встановіть, які форми рельєфу утворюються внаслідок різних видів руху літосферних плит. Наведіть приклади.

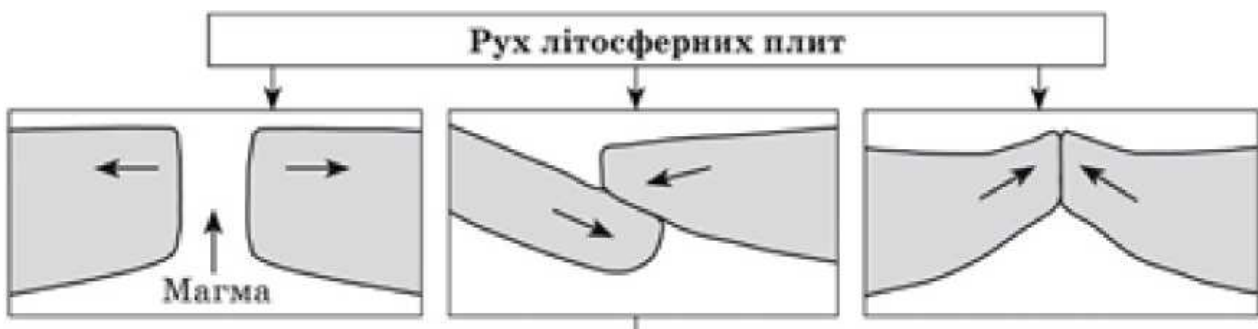

Рис. 1.2

Рис. 1.3

Рис. 1.4

Таблиця 1.2

Відповідність форм рельєфу до руху літосферних плит

Рисунок	Форми рельєфу	Приклади
Взірець	Складчасто-брилисті гори	Скандинавські гори, Аппалачі
1		
2		
3		

8. Назвіть основні морфоструктурні та морфоскульптурні типи рельєфу. На конкретних прикладах розкрийте закономірності їхнього поширення.

9. Які чинники визначають кліматичні умови території?

10. Проаналізуйте карти розподілу температури повітря у січні та липні (рис. 1.5 і 1.6). Виявіть закономірності зміни цих показників на земній поверхні. Зверніть увагу на величини розподілу температури повітря на одних і тих самих широтах суходолу і водної поверхні, Північної і Південної півкуль.

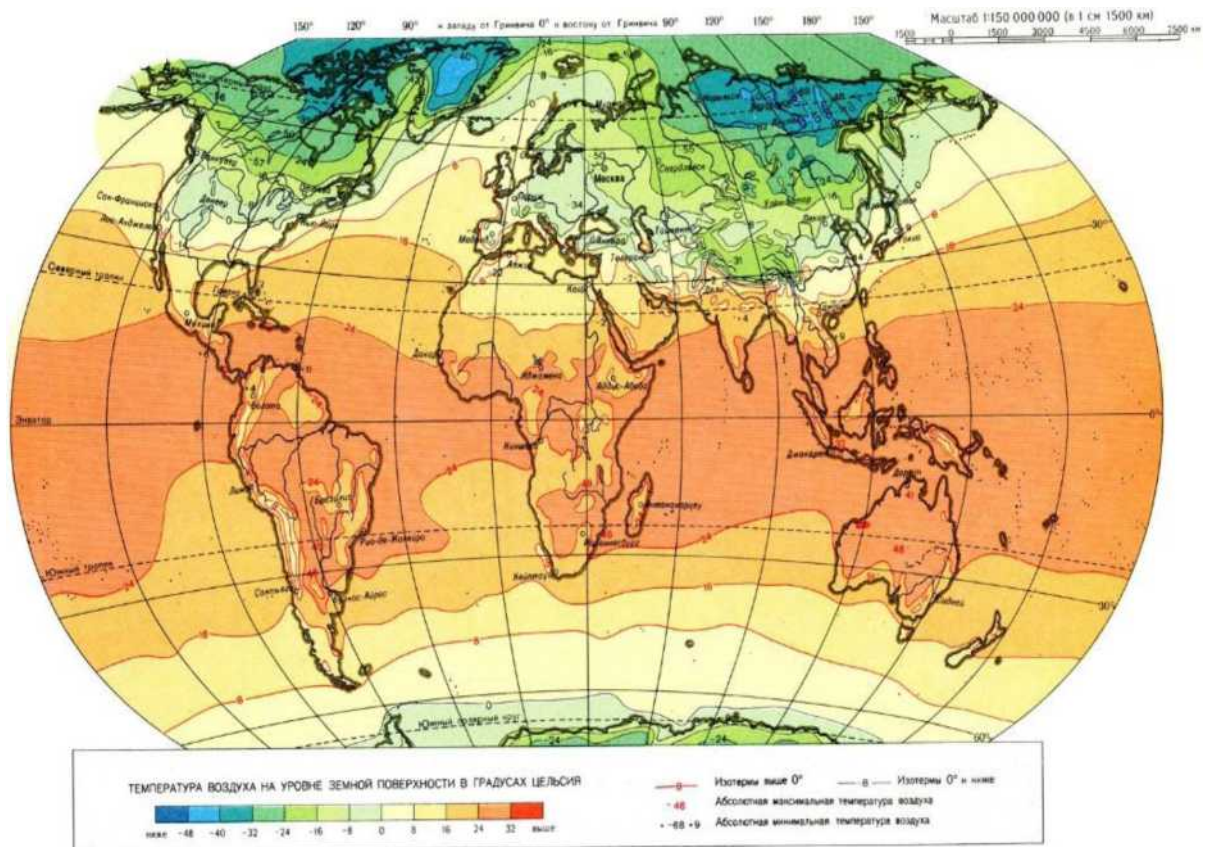

Рис. 1.5. Розподіл температури повітря у січні

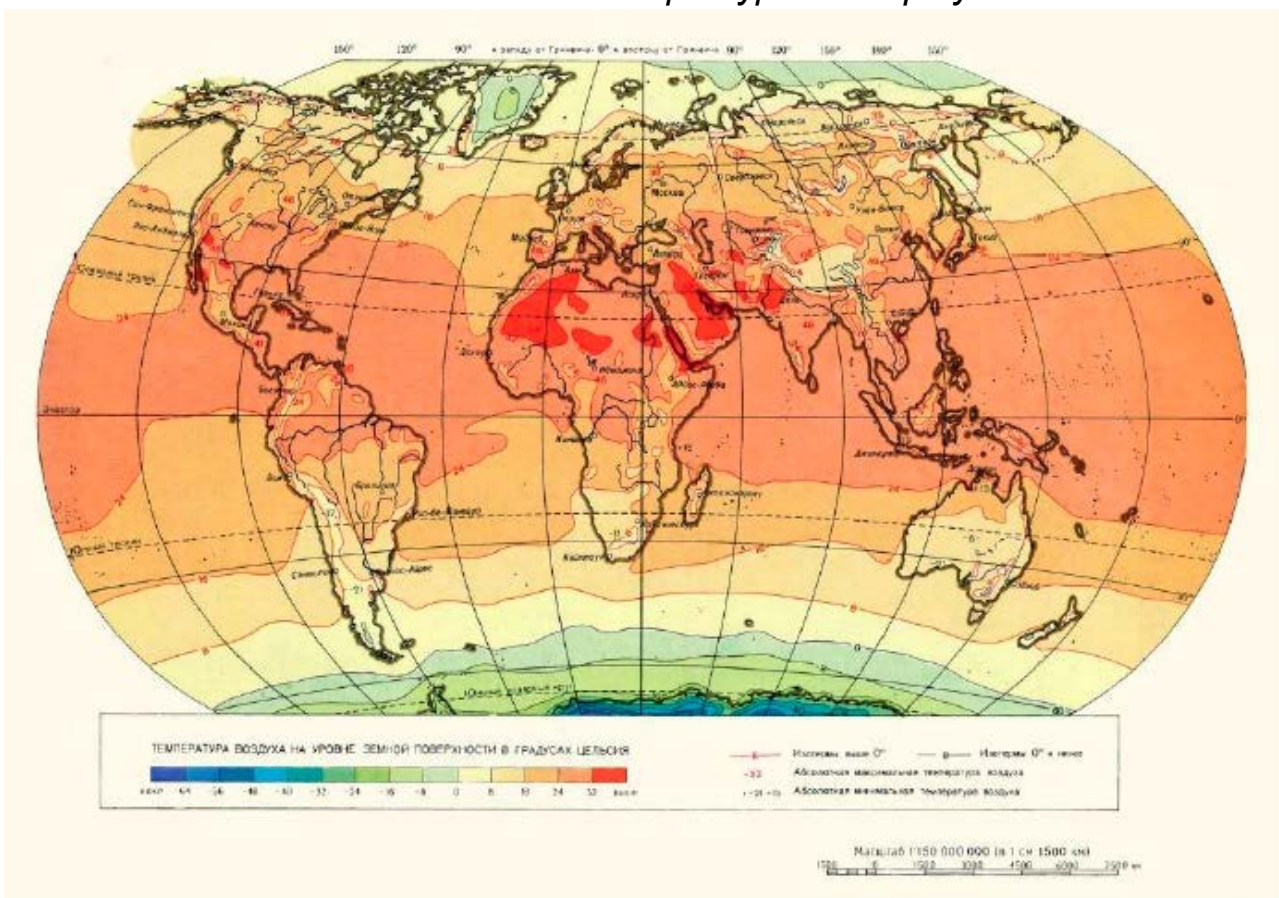

Рис. 1.6. Розподіл температури повітря у липні

11. На основі аналізу карт (рис. 1.7, 1,8.) укажіть основні баричні центри та напрям пов'язаних з ними вітрів у січні й липні. Проаналізуйте сезонні зміни баричної ситуації над материками та розкрийте вплив цих змін на формування мусонних вітрів.

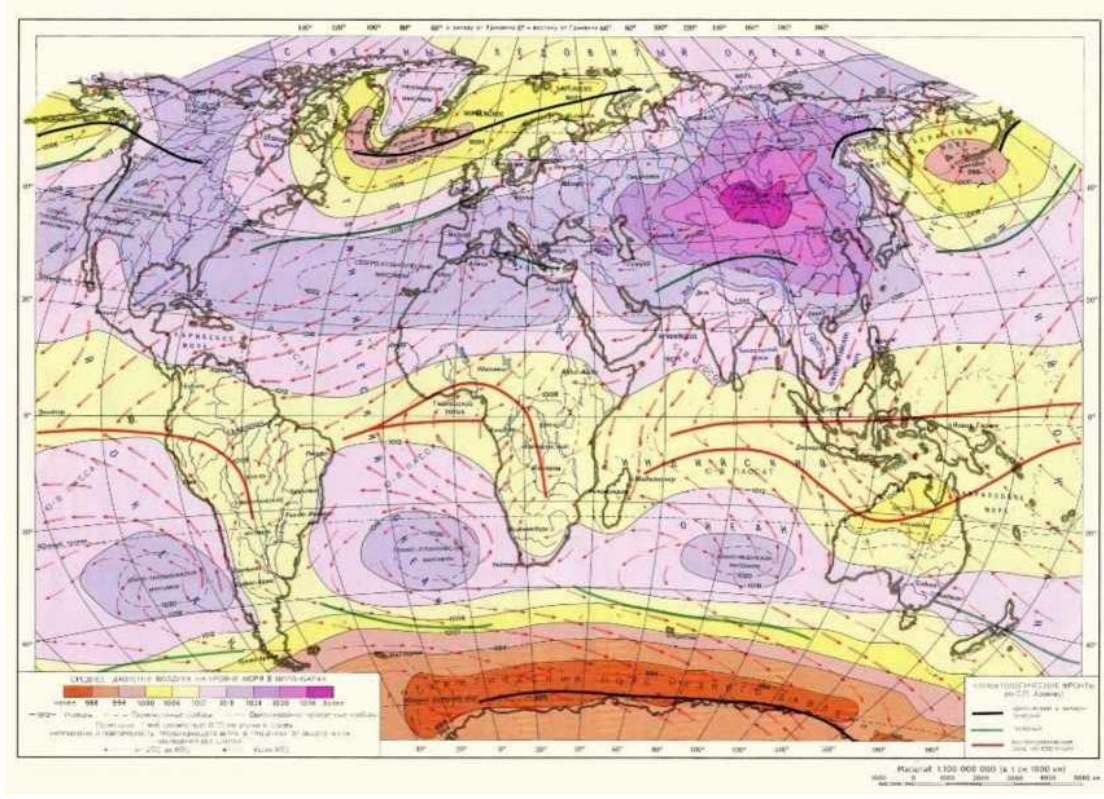

Рис. 1.7. Атмосферний тиск і вітри у січні

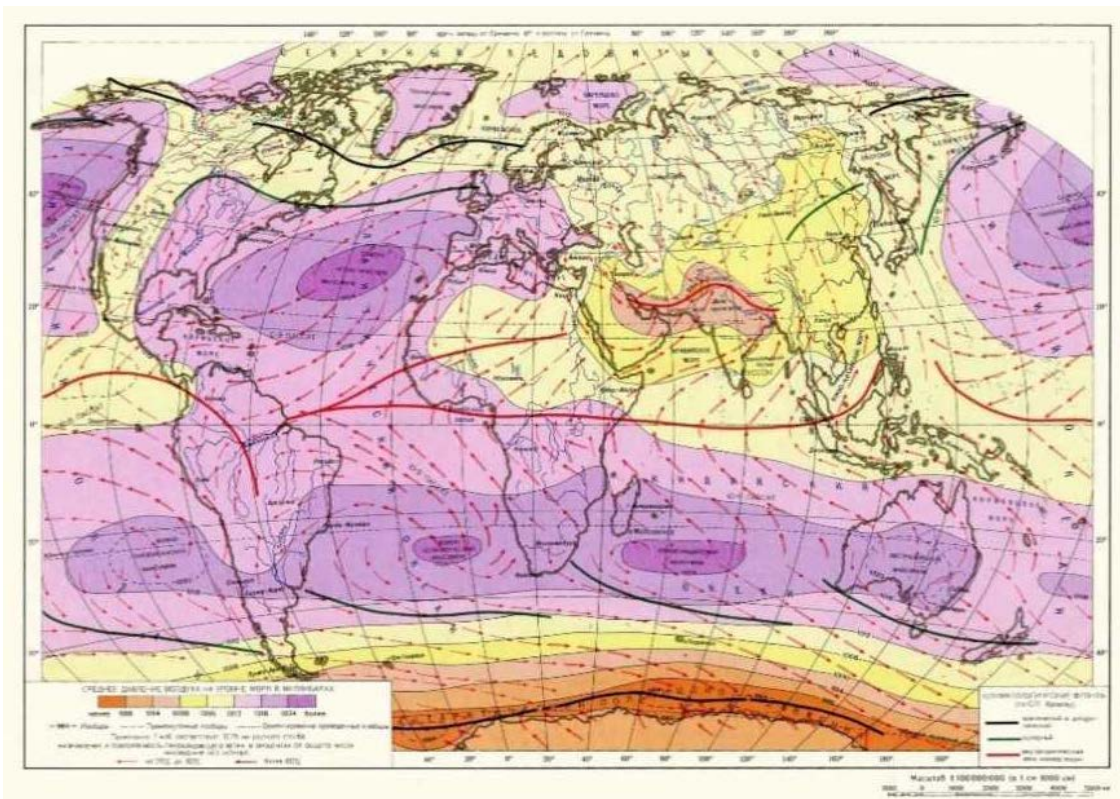

Рис. 1.8. Атмосферний тиск і вітри у липні

12. Проаналізуйте карти річної кількості опадів, сезонності випадання опадів (рис. 1.9, 1.10) і виявіть територіальні закономірності змін цих показників на земній поверхні та обґрунтуйте їх.

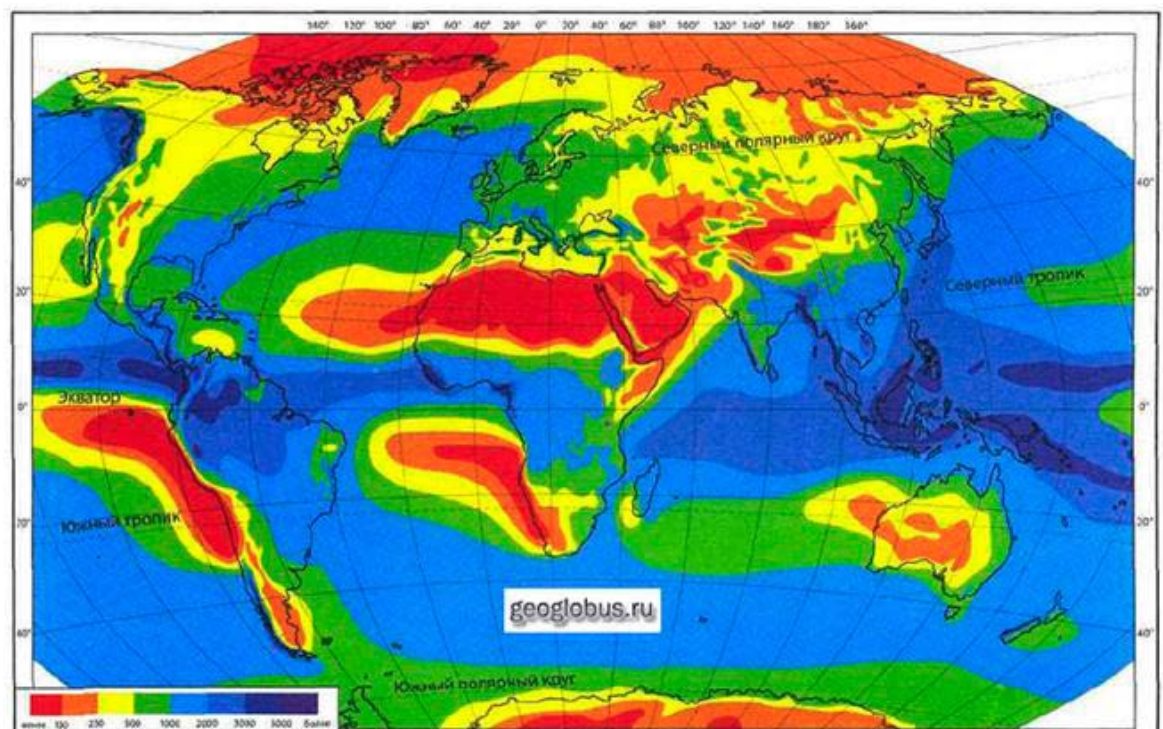

Рис. 1.9. Географічний розподіл опадів

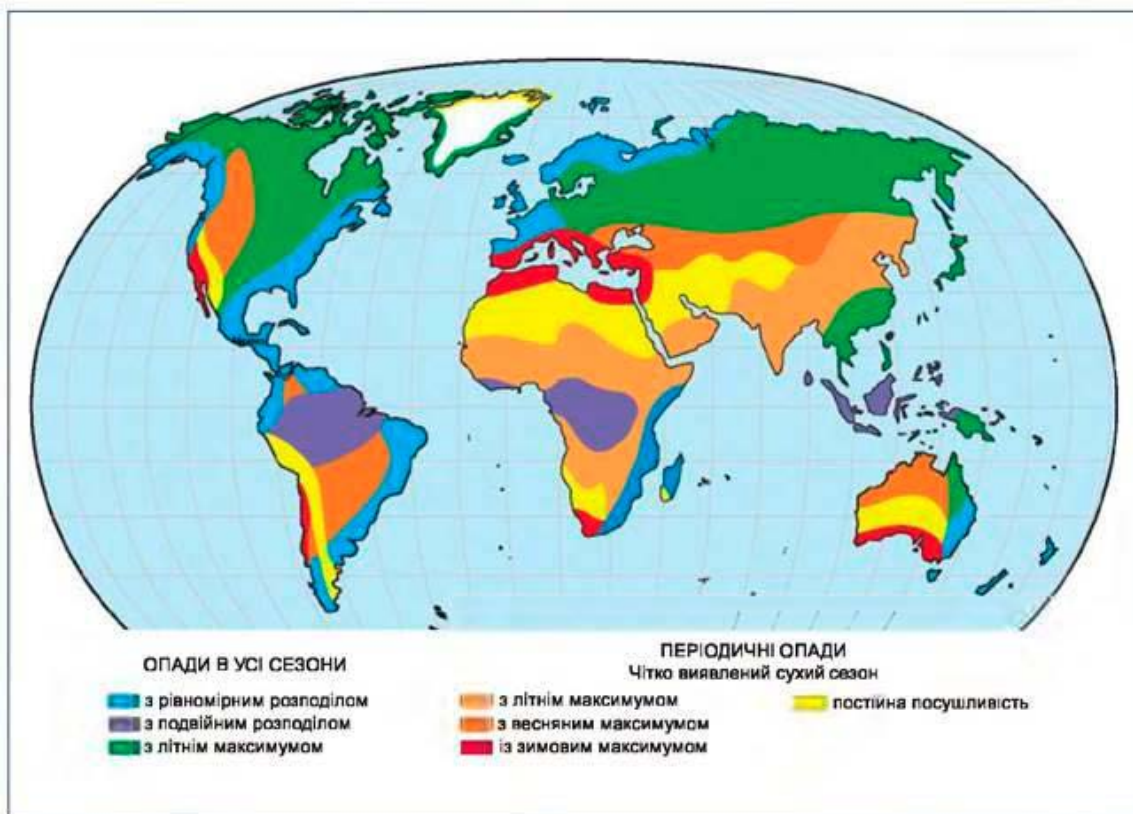

Рис. 1.10. Сезонність випадання опадів

13. Проаналізуйте класифікацію клімату за Б. Алісовим (рис. 1.11) та дайте коротку характеристику всіх типів клімату у вигляді таблиці (табл. 1.3)

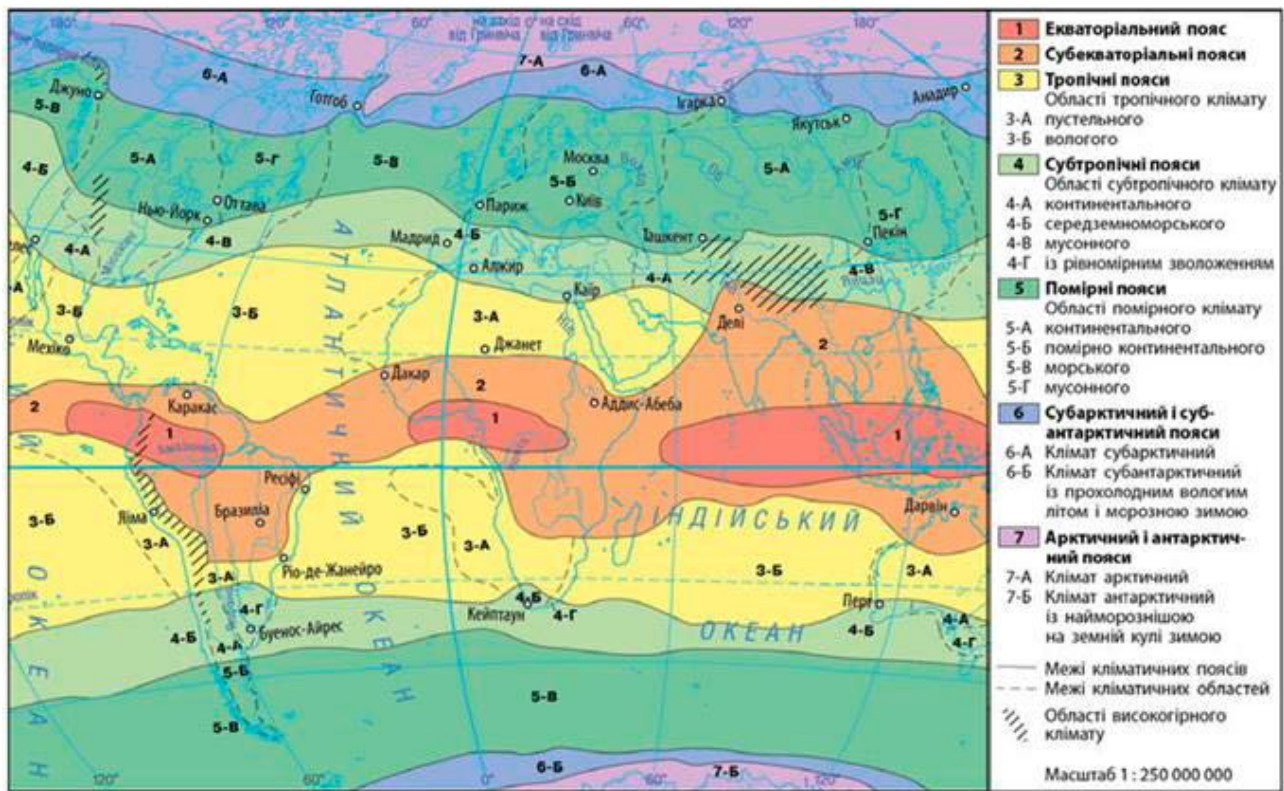

Рис. 1.11. Кліматичні пояси й області (за Б. Алісовим)

Таблиця 1.3.

Характеристика типів клімату

Назва типу клімату	Панівні типи повітряних мас		Панівні вітри		Пересічна температура місяця, °С		Середня річна кількість опадів, мм	Режим випадання опадів
	влітку	взимку	влітку	взимку	найтеплішого	найхолоднішого		
Взірець								
Тропічний сухий	тропічні	тропічні	пасати	пасати	+28-32	+14-16	Менше 200	Епізодично

14. На основі аналізу рис. 1.12, 1.13 виявіть загальні закономірності в розміщенні природних зон і поясніть їх.

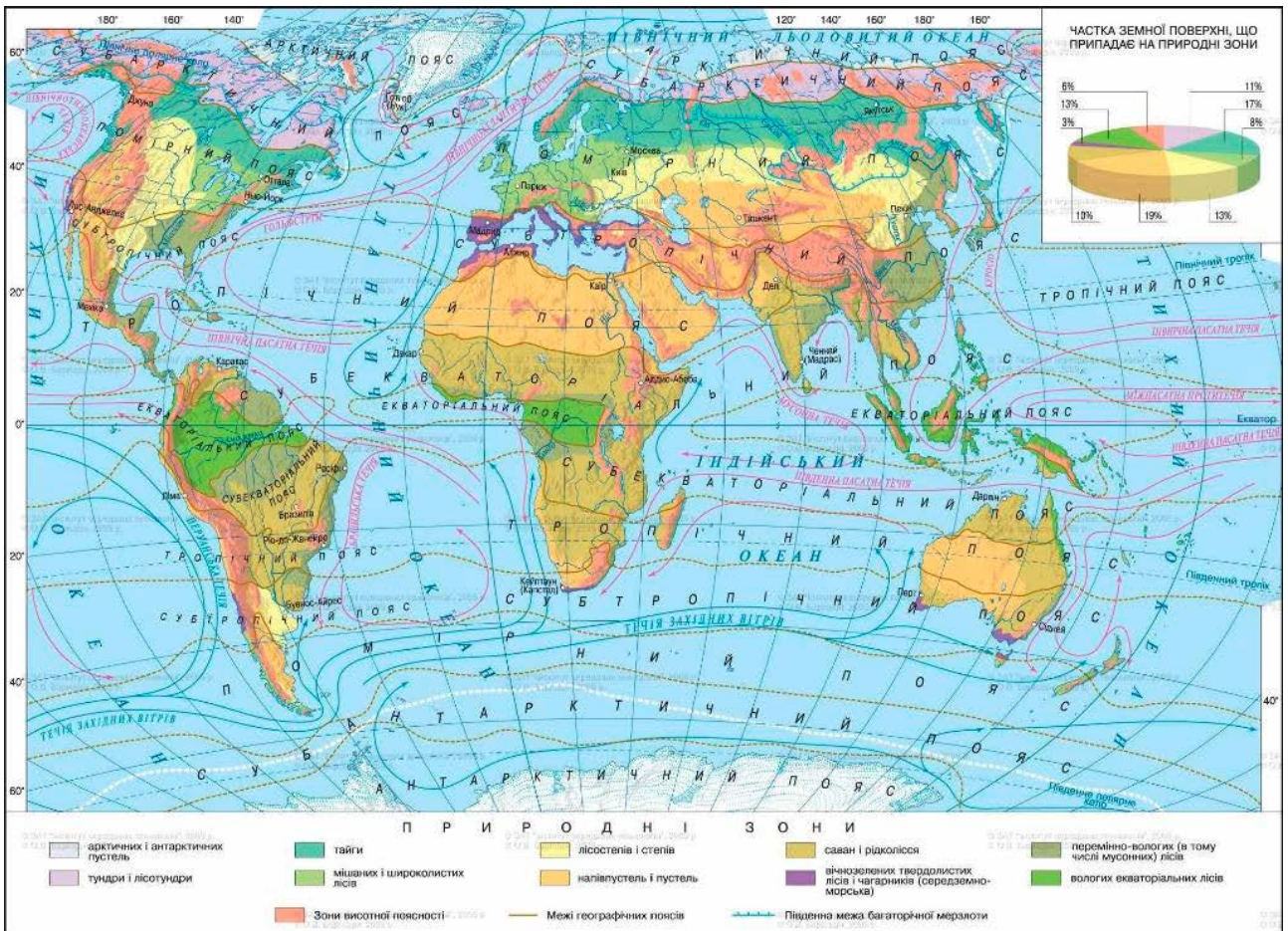

Рис. 1.12. Географічні пояси та зони світу

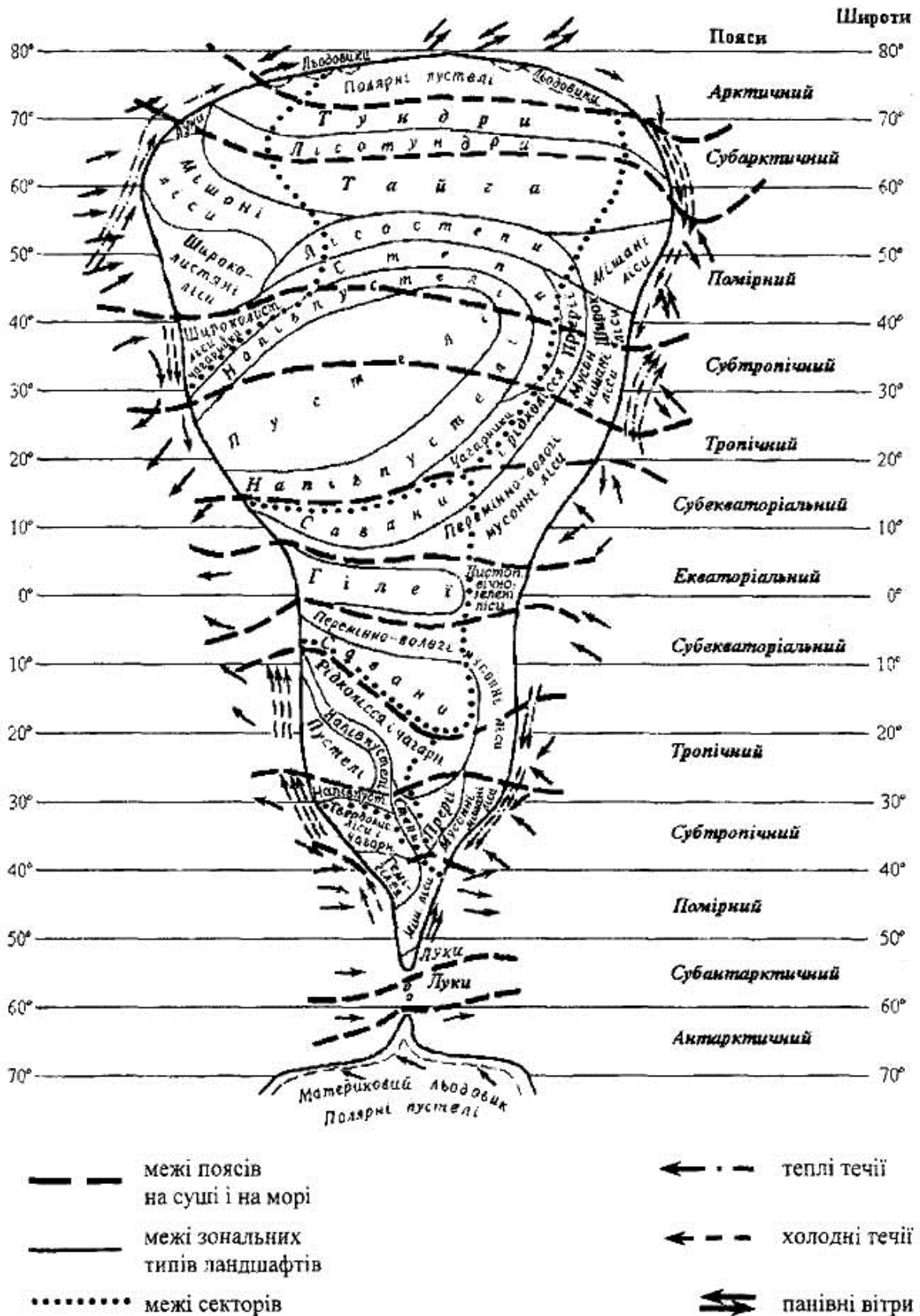

Рис. 1.13. Схема географічних поясів і основних зональних типів ландшафтів на гіпотетичному материку

15. Проаналізуйте типи висотної поясності гір (рис. 1.14). Виявіть спільні та відмінні риси у приморському та континентальному секторах і поясніть їх.

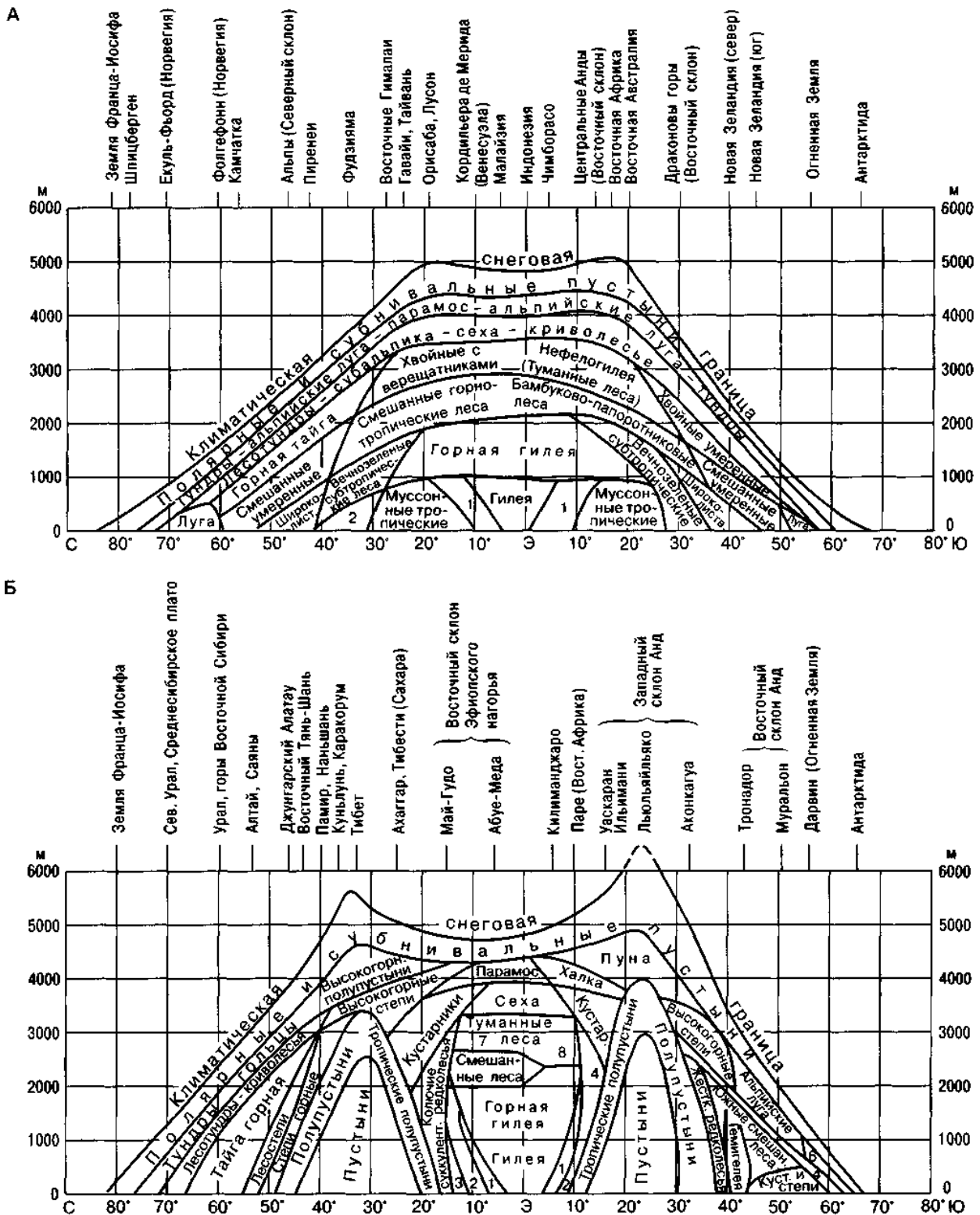

Рис. 1.14. Типы висотної поясності: приморський (А); континентальний

2. ПРИРОДА СВІТОВОГО ОКЕАНУ

Посібники: 1) орографічна карта світу, 2) кліматична карта світу, 3) атласи світу.

Мета: виявити особливості геотектонічної будови та рельєфу дна Світового океану; встановити залежність руху поверхневих вод від динаміки повітряних мас; виявити закономірності поширення життя в океані.

Контрольні запитання та завдання

1. Назвіть основні особливості дослідження Світового океану на різних етапах його вивчення.

2. Схарактеризуйте основні структурні частини рельєфу дна Світового океану.

3. Користуючись рис. 2.1, на контурну карту нанесіть схему планетарних геотектур і морфоструктур дна Світового океану. На основі аналізу виконаної схеми та даних про площу основних геоморфологічних елементів океанічного дна (табл. 2.1) виявіть особливості поширення основних геотектур дна Світового океану.

Таблиця 2.1.

Площі основних геоморфологічних елементів дна Світового океану

Океани											
Основні елементи дна Світового океану		Північний Льодовитий		Індійський		Атлантичний		Тихий		Всього	
		млн. км ²	%	млн. км ²	%	млн. км ²	%	млн. км ²	%	млн. км ²	%
Підводні окраїни материків	Шельф	7,1	48	4,4	6	9,3	10	9,7	5	31,0	8
	Материковий схил	2,3	16	8,7	11	7,7	8	5,4	3	24,6	7
	Материкове підніжжя	0,9	6	9,4	12	12,5	14	3,1	2	25,9	7
	Всього	10,3	70	22,6	29	29,5	32	18,2	10	81,5	22
Перехідна зона	Глибоководні улоговини	-	-	0,8	1	1,3	1,4	3,9	2	6,1	2
	Острівні дуги	-	-	0,5	1	3,0	3	16,2	9	19,7	5
	Глибоководні жолоби	-	-	0,5	1	0,5	0,6	3,9	2	4,9	1
	Всього	-	-	1,8	3	4,8	5	24,1	13	30,6	8
Ложе океану	Глибоководні улоговини	2,8	19	35,5	46	29,4	32	91,4	51	159,7	44
	Підняття	1,1	8	4,0	5	4,6	5	25,4	14	35,1	10
	Всього	3,9	27	39,6	51	34,0	37	116,8	65	194,8	54
Серединно-океанічні хребти		0,5	3	12,9	17	23,3	26	19,6	11	55,3	16
Максимальна глибина (м)		5527		7209		8742		11022		11022	
Середня глибина (м)		1225		3711		3597		3976		3709	

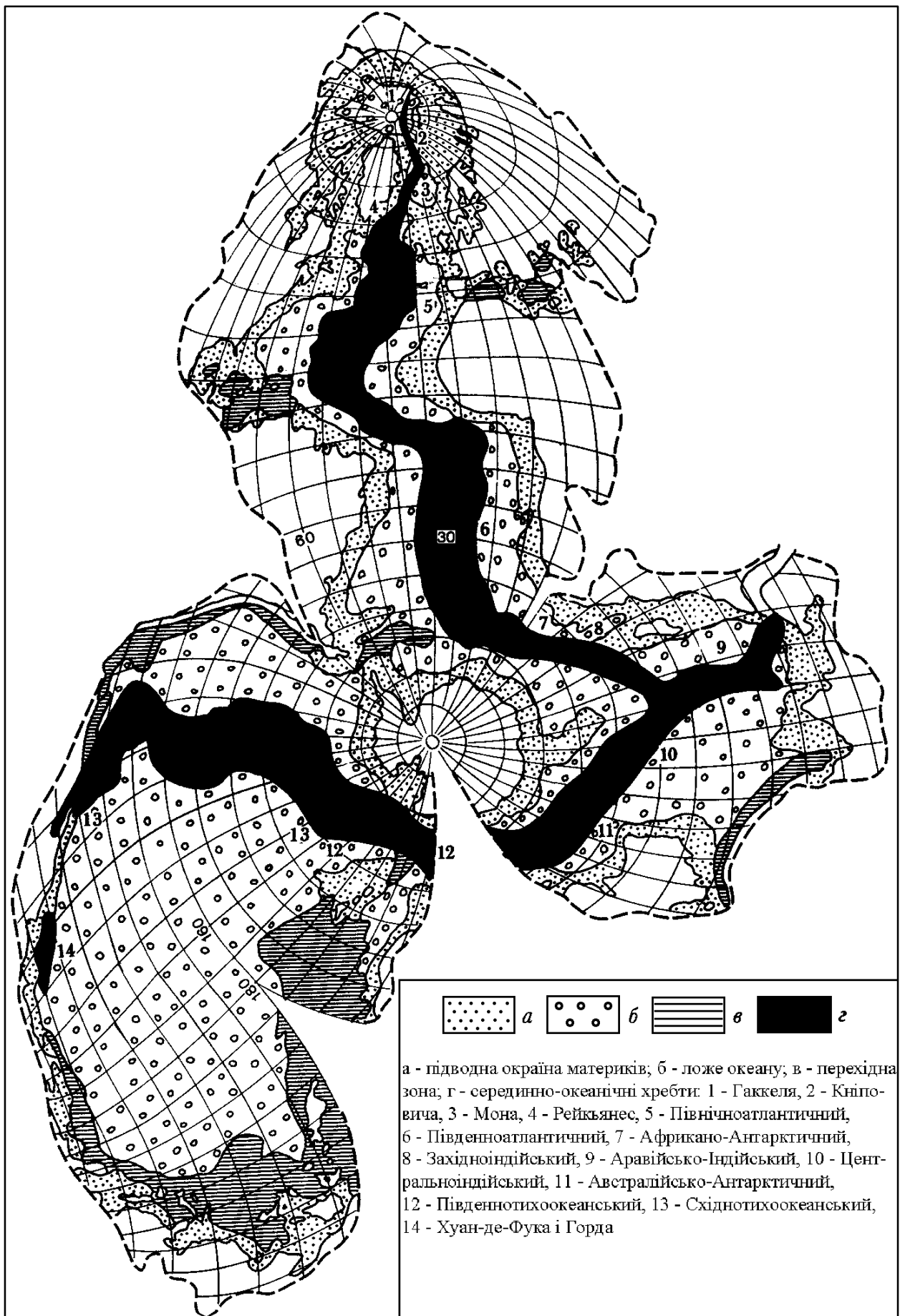

Рис. 2.1. Планетарні морфоструктури дна Світового океану

4. Виявіть причину приуроченості зон підвищеної сейсмічності та вулканізму до рифтових долин і зон субдукції.

5. За картою (рис. 2.2) та табличними даними (табл. 2.2) виявіть закономірності в розподілі середньої температури поверхневих вод Світового океану. Поясніть, чому у Північній півкулі поверхневі води тепліші, ніж у Південній. Вкажіть, які чинники порушують зональність розподілу температури повітря.

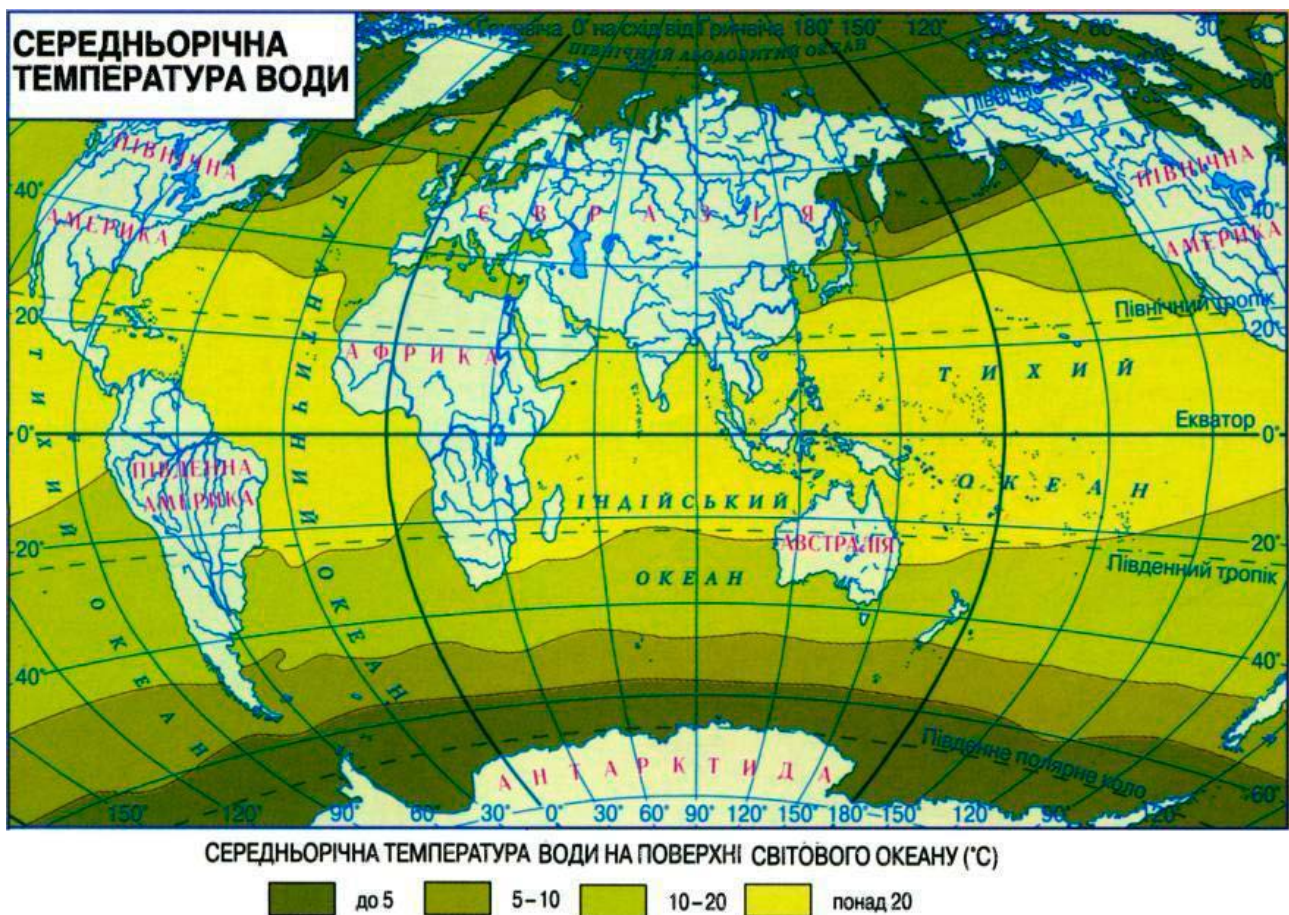

Рис. 2.2. Середньорічна температура води на поверхні Світового океану

Таблиця 2.2.

Розподіл температури поверхневих вод Світового океану

Широта	60° пн.ш.	30° пн.ш.	0°	30° пд.ш.	60° пд.ш.
Середня температура (в °C) поверхневих вод	4,8	21,0	27	19,0	0

6. Користуючись номенклатурою до теми, на контурну карту нанесіть баричні центри та напрями панівних вітрів. Установіть зв'язок динаміки повітряних мас тропосфери та руху морських течій (рис. 2.3).

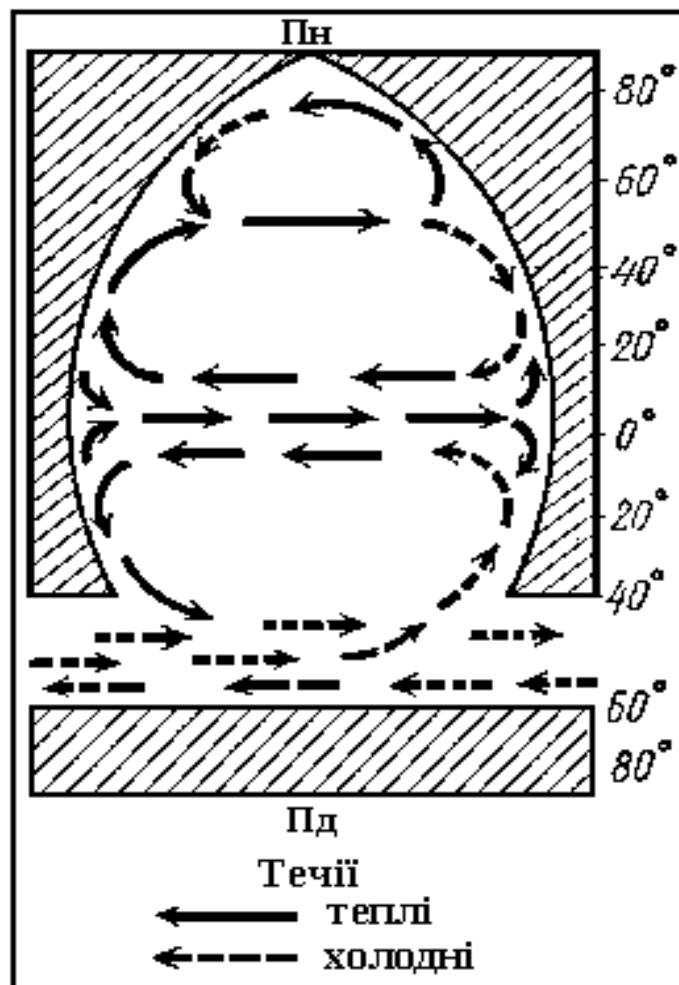

Рис. 2.3. Схема морських течій

7. Які чинники визначають солоність вод Світового океану? За картою (рис. 2.4) виявіть закономірності зміни солоності поверхневих вод Світового океану та поясніть причини.

8. На основі аналізу рис. 2.5 виявіть райони підвищеної та зниженої продуктивності Світового океану та поясніть причини.

9. Поясніть сутність проблем природокористування океанів. Окресліть перспективи.

10. Які чинники погіршують екологічний стан океану? Які заходи ви можете запропонувати для поліпшення екологічного стану вод Світового океану?

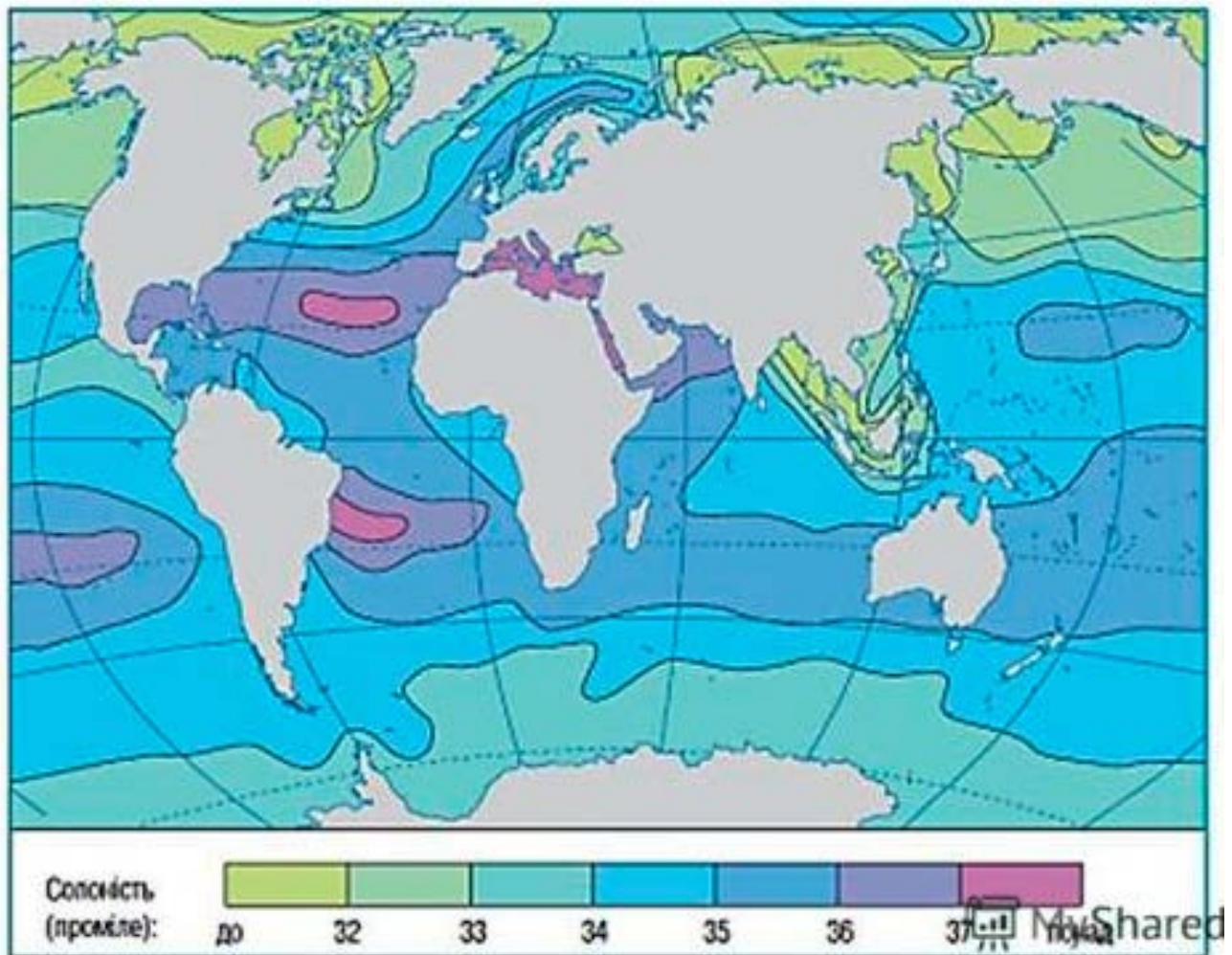

Рис. 2.4. Середньорічна солоність води на поверхні Світового океану

Індивідуальні завдання

1. Підготуйте презентацію про дослідження Світового океану такими експедиціями: а) Д. Кука; б) Ю. Лисянського та І. Крузенштерна; в) англійцями на судні «Челленджер»; г) Ж.-І. Кусто.

2. Підготуйте повідомлення про урагани (тропічні циклони) над Світовим океаном. У повідомлення включіть дані про походження, місця зародження, траєкторії переміщення ураганів та їх вплив на довкілля.

Необхідний географічний мінімум до теми 2

Баричні центри: Північноатлантичний (Азорський), Північотихоокеанський (Гавайський), Південноатлантичний, Південноіндійський, Південнотихоокеанський, Гренландський, Антарктичний, Азійський, Північноамериканський, Канадський, Австралійський максимуми; Алеутський, Ісландський, Південноазійський, Північноамериканський, Південноамериканський, Південноафриканський, Австралійський мінімуми, Приантарктична смуга низького тиску.

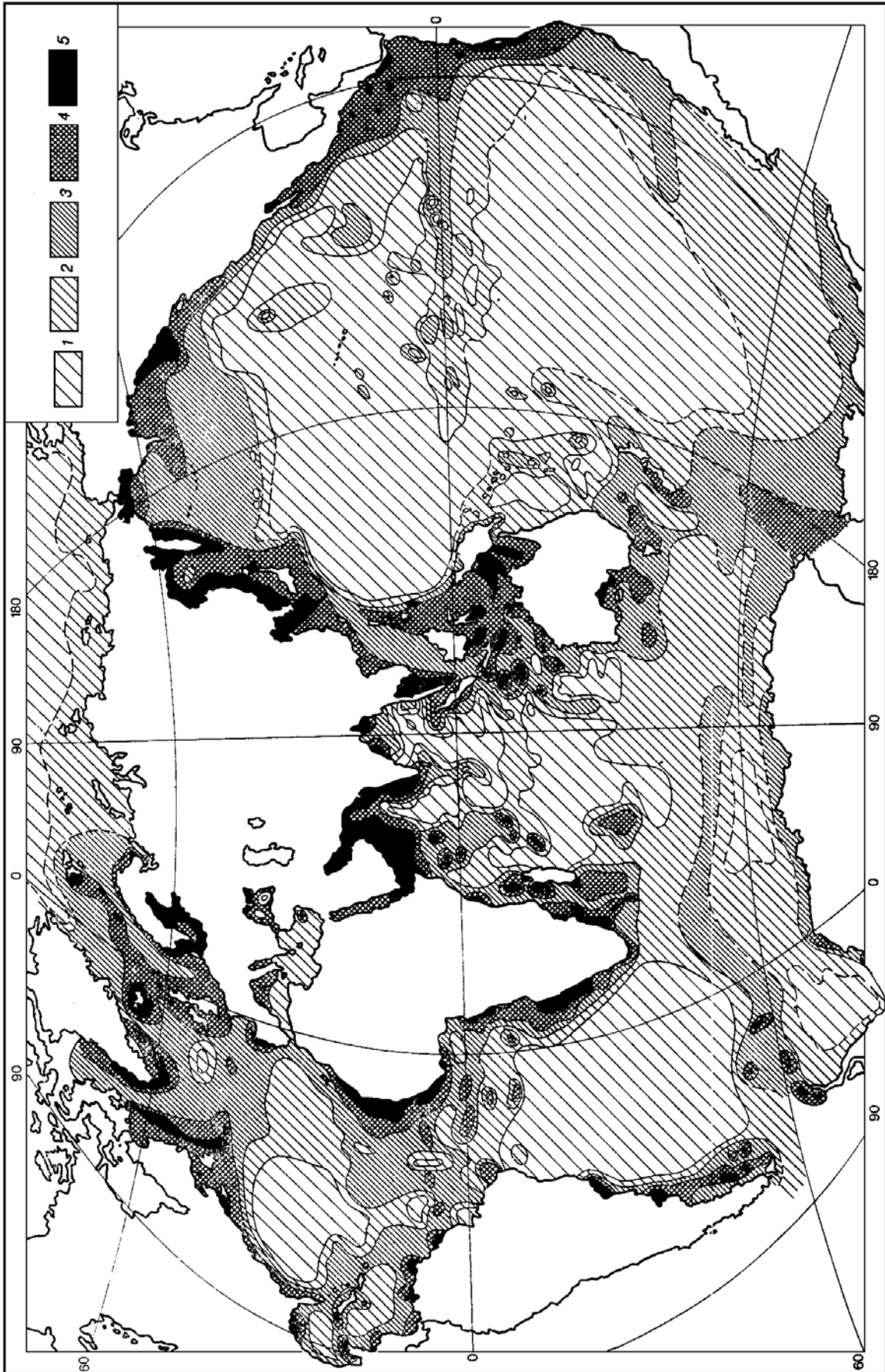

Рис. 2.5. Розподіл первинної продукції (C , мг/м² за день) в океані: 1 - менше 100, 2 - від 100 до 150, 3 - від 150 до 250, 4 - від 250 до 500, 5 - понад 500(C - органічний вуглець)

3. ФІЗИКО-ГЕОГРАФІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТИХОГО Й АТЛАНТИЧНОГО ОКЕАНІВ

Посібники: 1) орографічна карта світу, 2) довідковий атлас світу, шкільні атласи (7 кл.), 4) кліматична карта світу, 5) контурні карти.

Мета: ознайомитись з природними умовами Тихого й Атлантичного океанів і чинниками їхнього формування; навчитись давати порівняльну характеристику океанів.

Контрольні запитання та завдання

1. За яким планом дається фізико-географічна характеристика океанів? Чим зумовлена така послідовність?

2. Що спільного та відмінного в географічному положенні Атлантичного та Тихого океанів (рис. 3.1, 3.2)? Як ці відмінності позначаються на природі океанів?

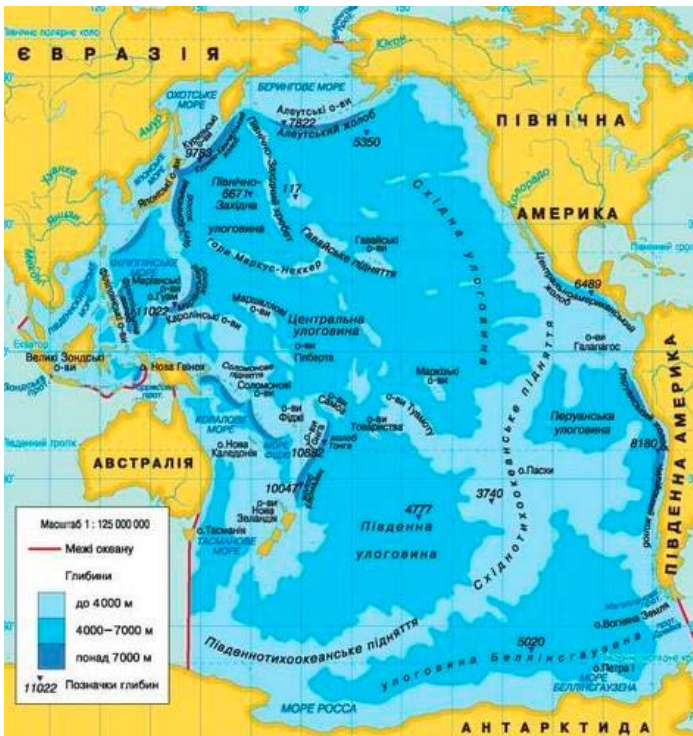

Рис.3.1. Географічне положення Тихого океану

Рис. 3.2. Географічне положення Атлантичного океану

3. Назвіть найбільш відомих дослідників Атлантичного та Тихого океанів і покажіть на карті маршрути їхніх експедицій.

4. Порівняйте тектонічну будову та рельєф дна Тихого й Атлантичного океанів, використавши для цього дані табл. 1.1 та карти (рис. 3.3, 3.4). Виявіть риси схожості та відмінності і поясніть їх. Що є причиною незначної кількості глибоководних жолобів у Атлантичному океані порівняно з Тихим? Чому глибоководні жолоби у Тихому океані розташовані на окраїнах океану?

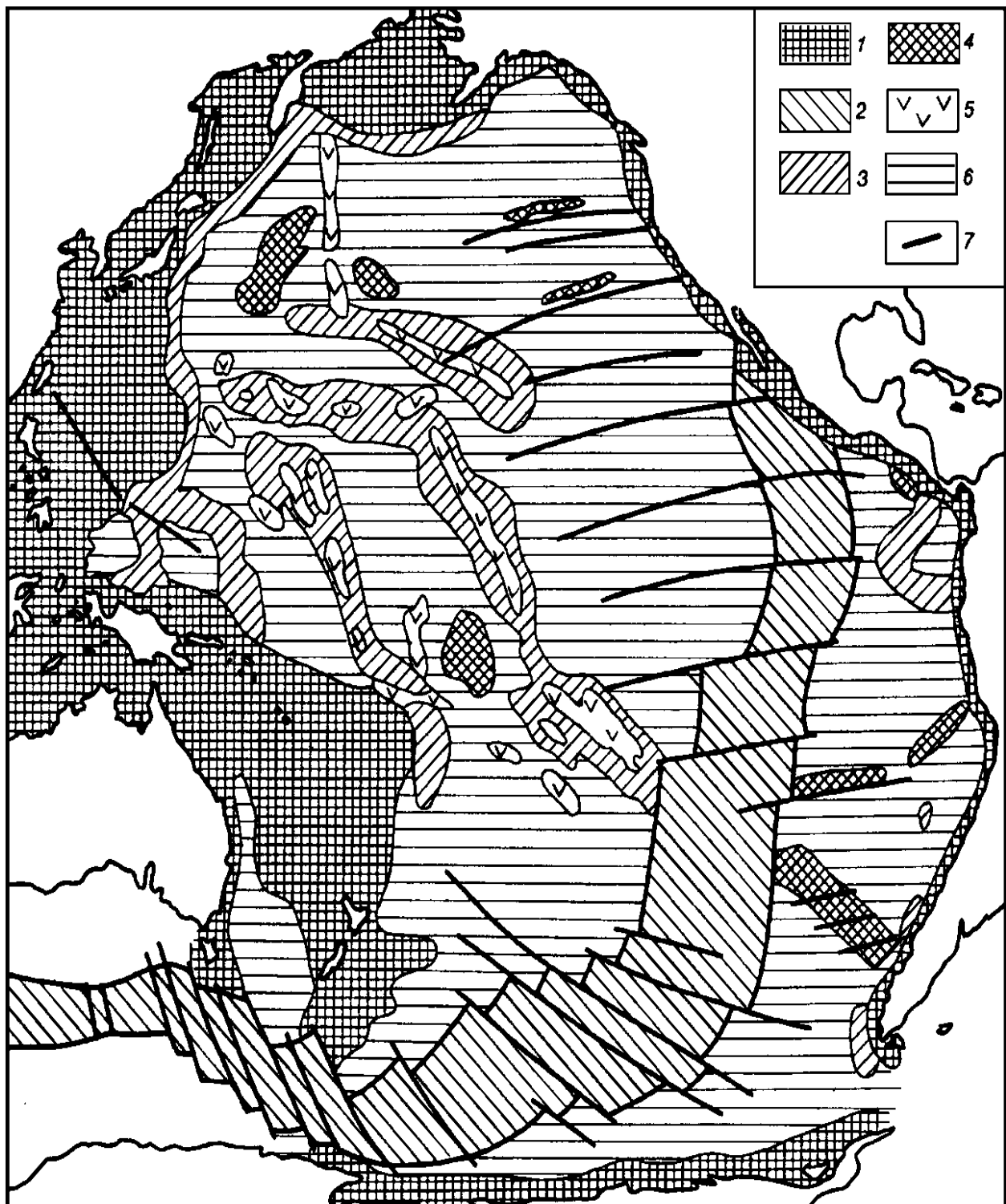

Рис. 3.3. Структурно-геоморфологічна схема дна Тихого океану:
 1 - підводні окраїни материків і перехідна зона;
 2 - серединно-океанічні хребти; 3 - підняття ложа океану;
 4 - брилові хребти та плато;
 5 - вулканічні хребти; 6 - дно улоговин ложа океану;
 7 - зони найбільших розломів

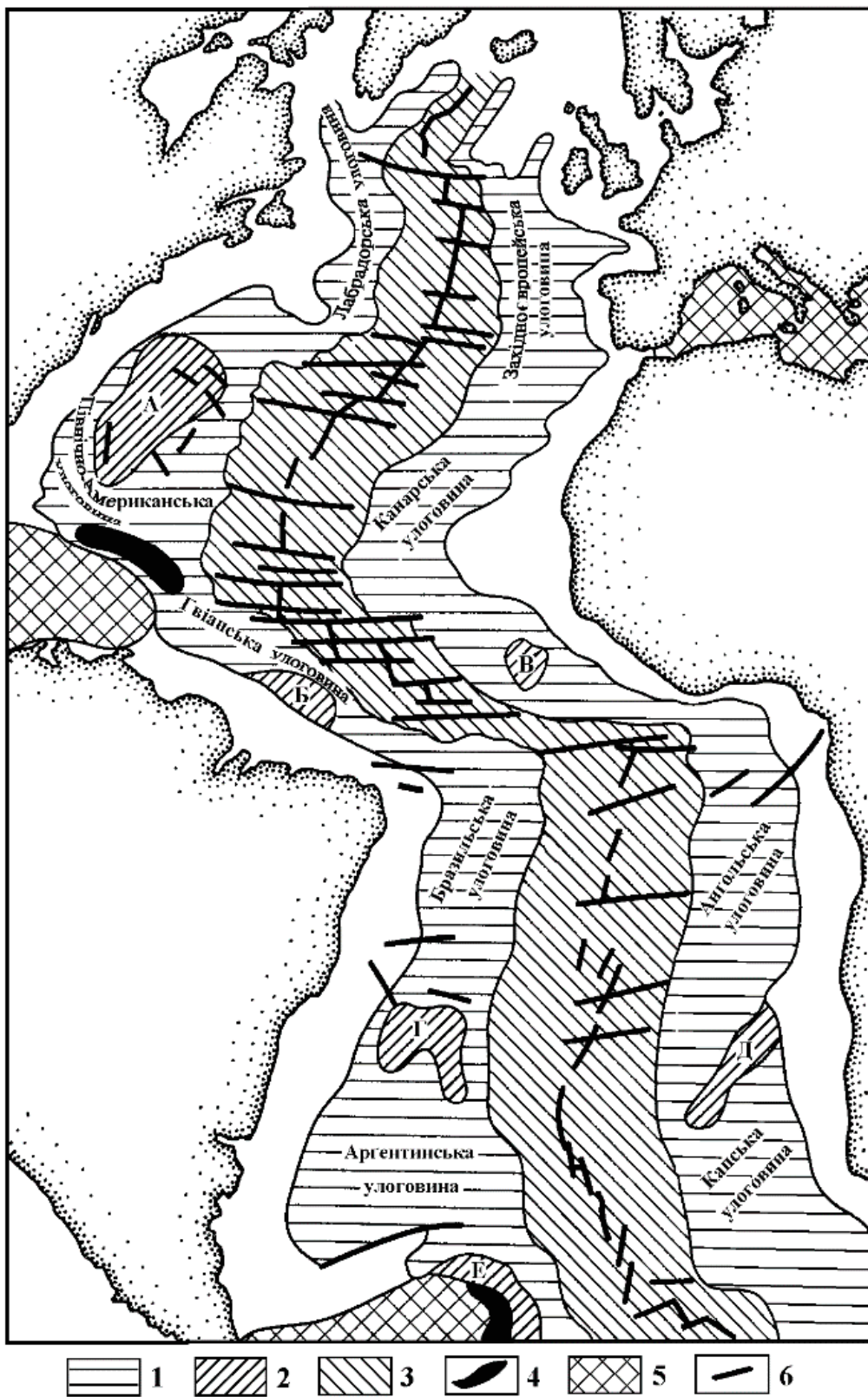

Рис. 3.4. Структурно-геоморфологічна схема дна Атлантичного океану:
 1 - улоговина ложа; 2 - хребти і підвищення ложа;
 3 - серединно-океанічні хребти; 4 - глибоководні жолоби;
 5 - перехідна зона; 6 - зони розломів. Підводні країни не заштриховані

5. Чим пояснюється різноманіття кліматичних умов Тихого та Атлантичного океанів? Які типи атмосферної циркуляції панують у різних широтах океану (рис. 1.7, 1.8)? У чому полягає подібність зміни клімату в межах Атлантичного й Тихого океанів?

6. Північну Атлантику називають "кухнею погоди" Європи. Поясніть цю образну назву.

7. За картами (рис. 3.5, 3.6) простежте зміну температури поверхневих вод Тихого й Атлантичного океанів та поясніть причини відмінностей. Чому Тихий океан є найтеплішим?

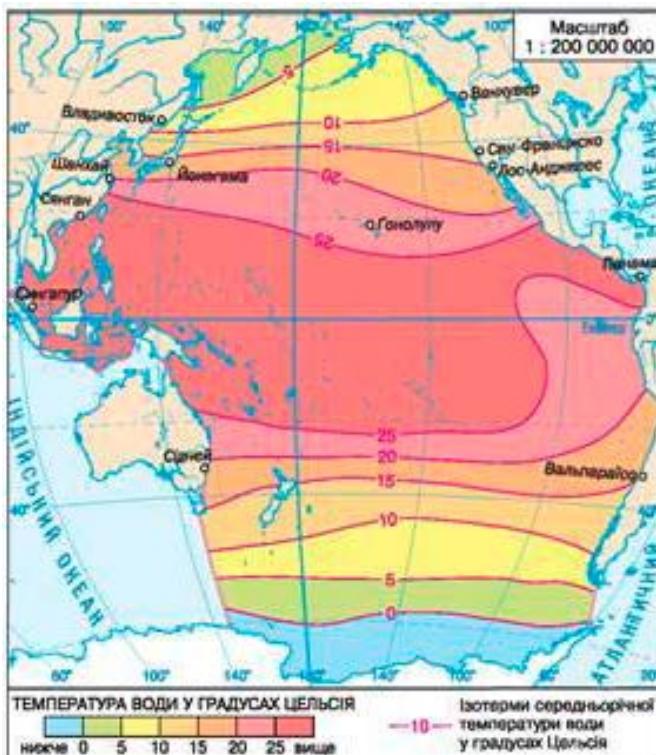

Рис. 3.5. Температура поверхневих вод Тихого океану

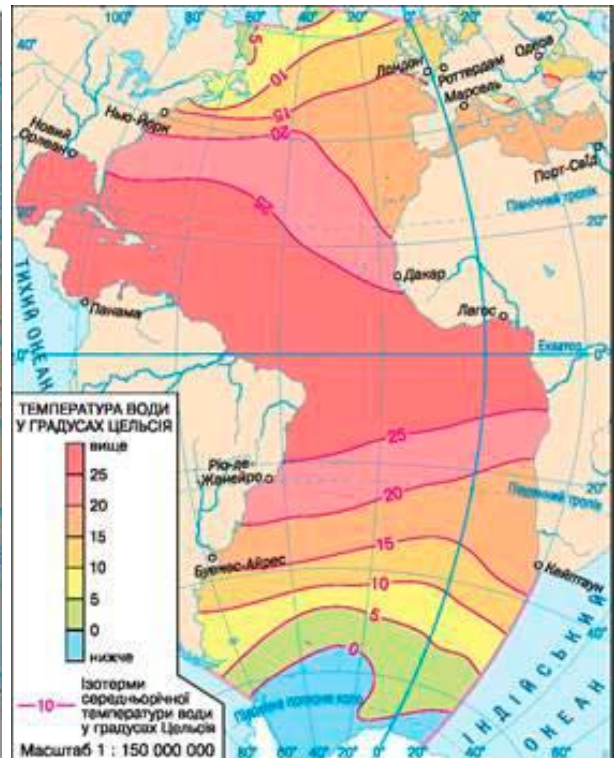

Рис. 3.6. Температура поверхневих вод Атлантичного океану

8. За картами (рис. 3.7, 3.8) виявіть і поясніть закономірності розподілу солоності поверхневих вод Тихого й Атлантичного океанів. Виділіть райони найбільшої та найменшої солоності. Чому Атлантичний океан є найсолонішим?

9. Порівняйте та поясніть систему течій в Атлантичному та Тихому океанах (рис. 3.9, 3.10)? Чим зумовлені спільні риси?

10. Схарактеризуйте органічний світ Тихого й Атлантичного океанів. Укажіть райони найбільшої біопродуктивності. Назвіть основних представників флори та фауни океанів.

11. На які мінеральні ресурси багаті Тихий і Атлантичний океани (рис. 3.11, 3.12)? Які ви знаєте способи видобування корисних копалин з дна океану?

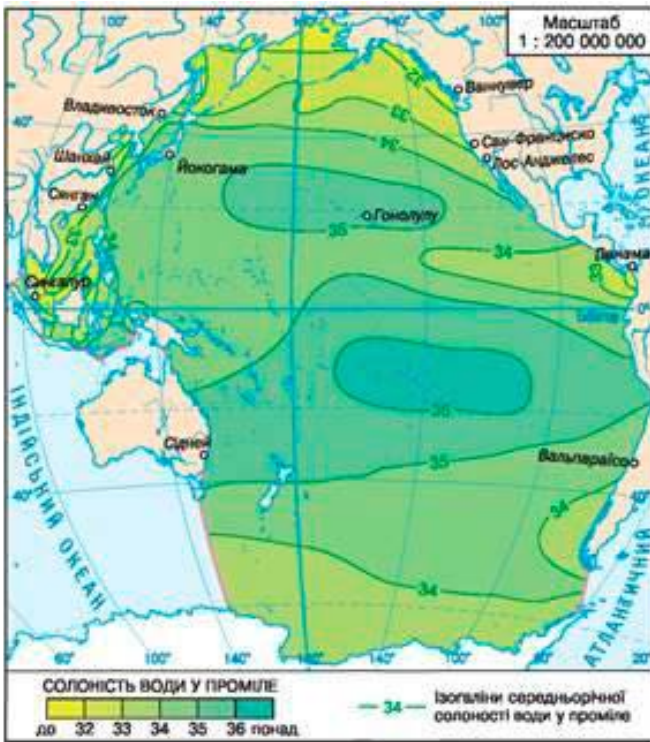

Рис. 3.7. Солоність поверхневих вод Тихого океану

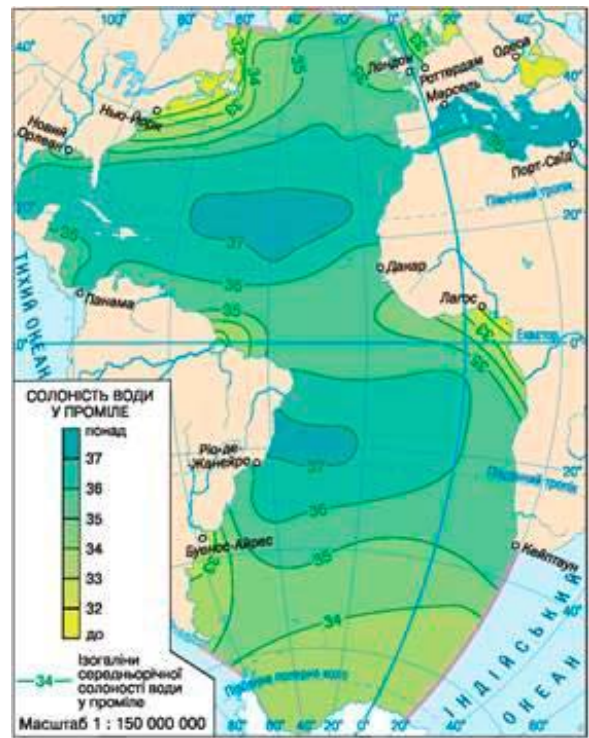

Рис. 3.8. Солоність поверхневих вод Атлантичного океану

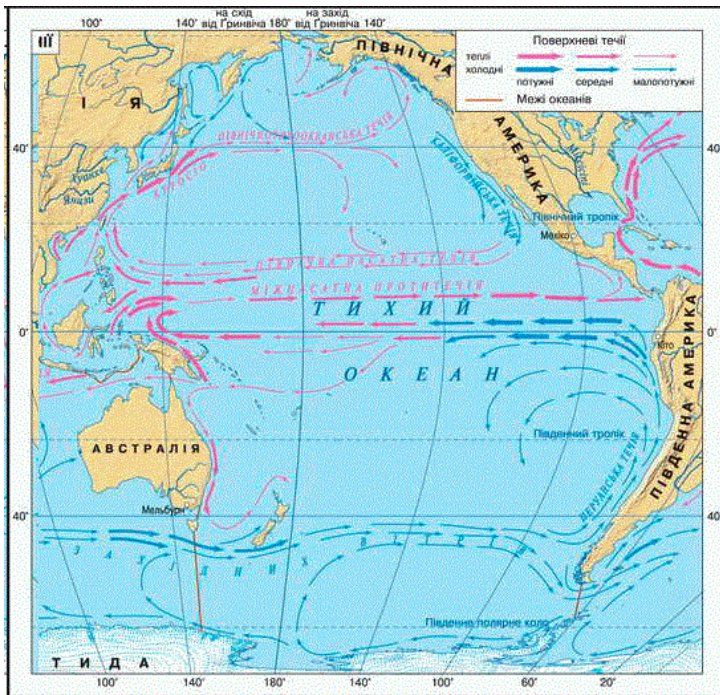

Рис. 3.9. Поверхні течії Тихого океану

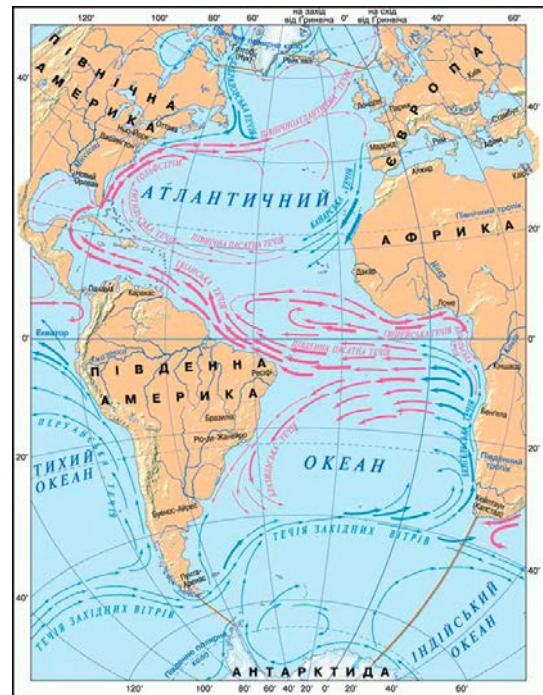

Рис. 3.10. Поверхні течії Атлантичного океану

12. На які мінеральні ресурси багаті Тихий і Атлантичний океани (рис. 3.11, 3.12)? Які ви знаєте способи видобування корисних копалин з дна океану?

- ПРОМИСЕЛ:**
- морського звіра
 - риби:
 - Л лосось
 - О оселедець
 - Са сардина
 - Ск скумбрія
 - Т тунець
 - інших біоресурсів:
 - К краби
 - Кр креветки
 - Ла лангусты
 - П перли
 - У устриці
 - Найважливіші морські порти
 - Головні морські шляхи
 - Райони найбільшого забруднення океану

Рис. 3.11. Освоєння природних ресурсів Тихого океану

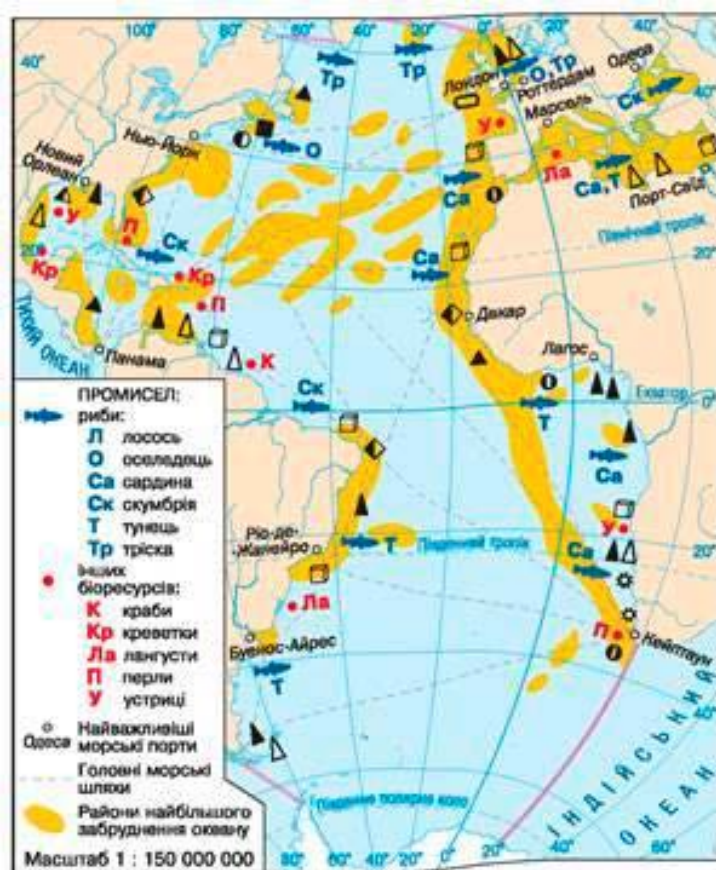

Рис. 3.12. Освоєння природних ресурсів Атлантичного океану

Індивідуальні завдання

1. Дайте характеристику «Бермудського трикутника» і Саргасового моря.
2. За літературними джерелами розкрийте причини виникнення течії Ель-Ніньо та її вплив на кліматичні умови прилеглих територій.
3. Підготуйте повідомлення про 2-3 представників органічного світу Тихого та Атлантичного океанів.

Номенклатура до теми 3

Тихий океан

Течії: Північна пасатна, (Японська), Північнотихоокеанська, Аляскинська, Алеутська, Курило-Камчатська, Міжпасатна протитечія, Південна пасатна, Східноавстралійська, Західних вітрів, Каліфорнійська, Перуанська.

Серединно-океанічні хребти: Південнотихоокеанське підняття, Східнотихоокеанське підняття.

Хребти: Гавайський, Кокосовий, Маккуорі, Наска, Північно-Західний.

Гори: Маркус-Неккер.

Плато: Новозеландське.

Підняття: Чилійське, Галапагоське.

Улоговини: Північно-Західна, Північно-Східна, Філіппінська, Центральна, Гватемальська, Панамська, Тасманова, Південна, Чилійська, Перуанська, Белінсгаузена.

Глибоководні жолоби: Алеутський, Курило-Камчатський, Японський, Ідзу-Бонінський, Нансейський (Рюкю), Маріанський, Філіппінський, Банда, Тонґа, Кермадек, Центральноамериканський, Перуанський, Чилійський.

Розломи: Мендосіно, Кларіон, Кліппертон, Пасхі.

Атлантичний океан

Течії: Північна пасатна, Гвіанська, Карибська, Антильська, Гольфстрім, Північноатлантична, Ірмінґера, Лабрадорська, Канарська, Міжпасатна протитечія, Гвінейська, Південна пасатна, Бразильська, Фолклендська, Західних вітрів, Бенґельська, Західноґренландська.

Серединно-океанічні хребти: Північноатлантичний, Південноатлантичний, Африкансько-Антарктичний, Рейк'янес.

Хребти: Китовий, Південноантильський.

Височини: Бермудська, Ріу-Ґранді.

Глибоководні жолоби: Пуерто-Ріко, Еллінський, Південносандвічев, Романш.

Улоговини: Агульяс, Анґольська, Аргентинська, Бразильська, Гвінейська, Гвіанська, Західноєвропейська, Зеленого Мису, Іберійська, Канарська, Капська, Ньюфаундлендська, Лабрадорська, Північноамериканська, Південноантильська.

Розломи: Рейк'янес, Св. Єлени, Вознесіння.

4. ФІЗИКО-ГЕОГРАФІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ІНДІЙСЬКОГО ТА ПІВНІЧНОГО ЛЬОДОВИТОГО ОКЕАНІВ

Посібники: 1) орографічна карта світу, 2) довідковий атлас світу, шкільні атласи (7 кл.), 4) кліматична карта світу, 5) контурні карти.

Мета: проаналізувати чинники формування природи океанів і розкрити регіональні відмінності в природних умовах океанів.

Контрольні запитання та завдання

1. У чому полягають особливості географічного положення Індійського та Північного Льодовитого океанів (рис 4.1, 4.2)? Як це позначається на їхній природі?

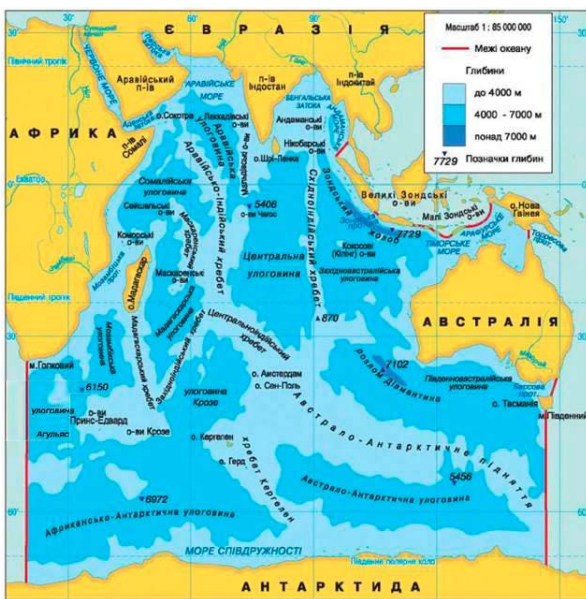

Рис. 4.1.

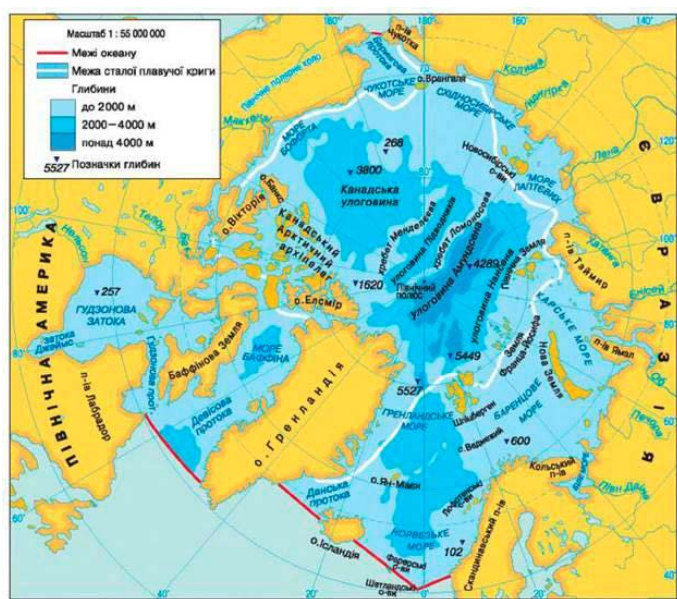

Рис. 4.2.

2. Які головні експедиції брали участь у дослідженнях Індійського та Північного Льодовитого океанів та які результати було отримано?

3. Виявіть відмінні риси в рельєфі дна Північного Льодовитого та Індійського океанів (табл. 1.1, рис. 4.3, 4.4) та обґрунтуйте їх. Чому у межах Північного Льодовитого океану не виявлено глибоководних жолобів?

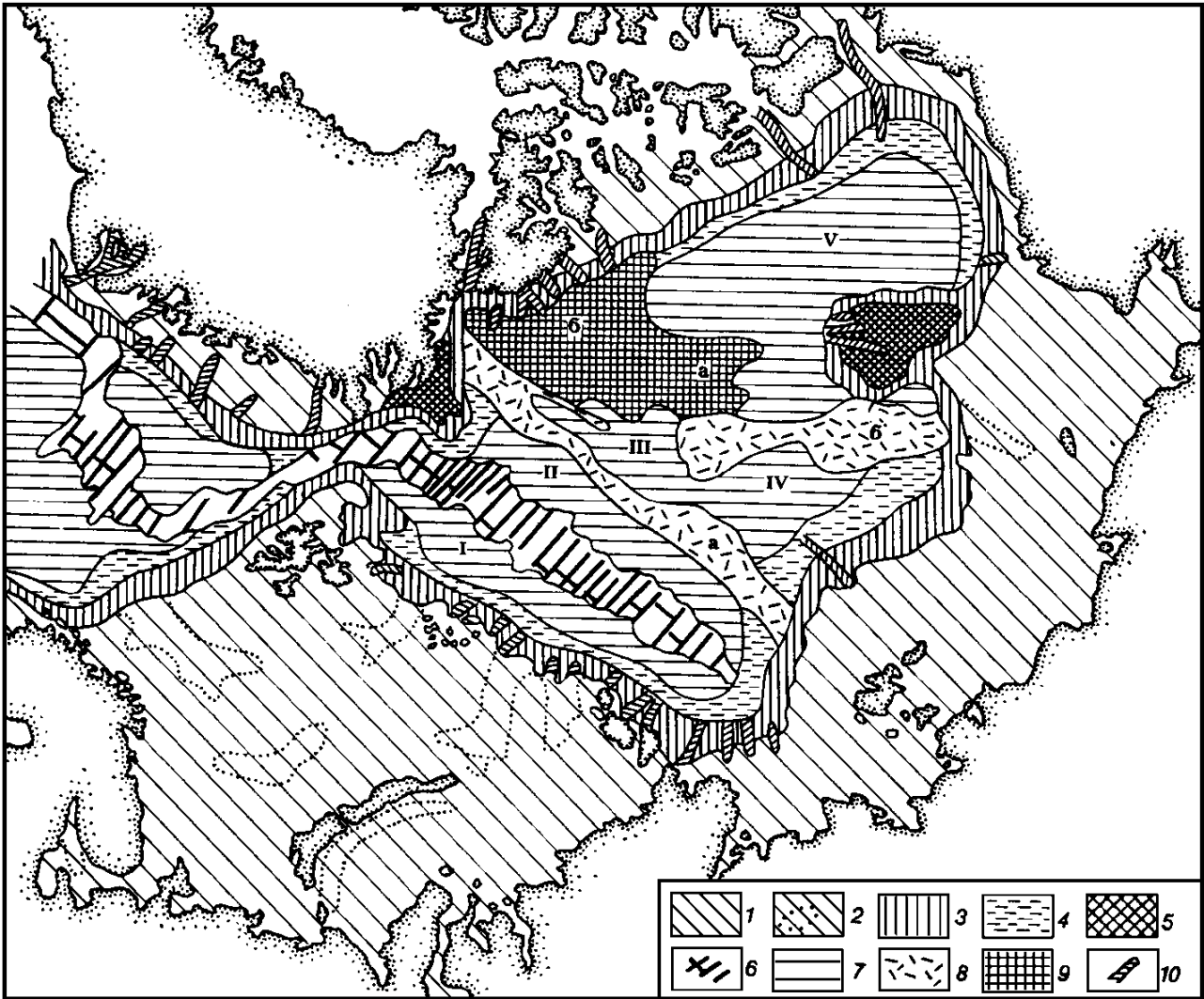

Рис. 4.4. Структурно-геоморфологічна схема дна
Північного Льодовитого океану:

1 - шельф; 2 - западини на шельфі; 3 - материковий схил; 4 - материкове підніжжя; 5 - крайові плато; 6 - серединно-океанічні хребти (чорні лінії - розломи); 7 - улоговини ложа океану (I - Нансена; II - Амундсена; III - Макарова; IV - Підводників; V - Канадська); 8 - підняття ложа океану (а - Ломоносова; б - Менделєєва); 9 - плато ложа океану (а - Північ; б - Альфа); 10 - підводні каньйони

4. У чому полягають особливості клімату Індійського океану? У яких районах Індійського океану спостерігаються найвищі температури повітря та води (рис. 4.5)? Чим це зумовлено?

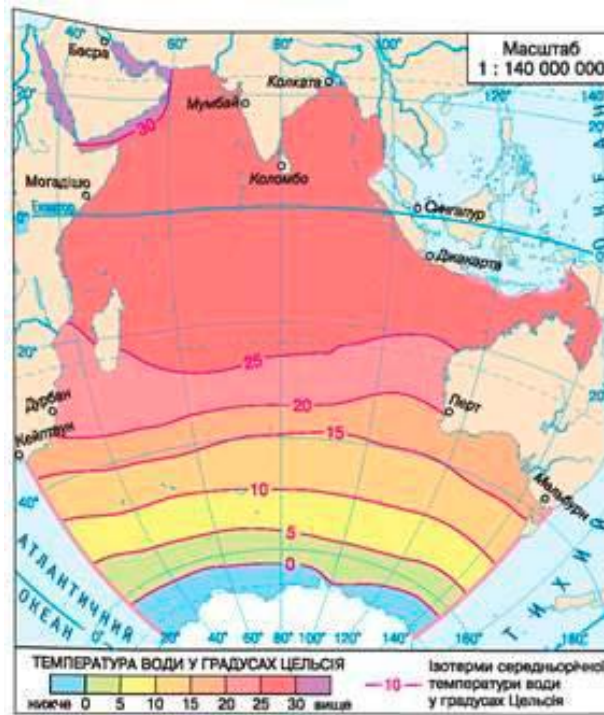

Рис. 4.5. Температура поверхневих Індійського океану

5. Чим можна пояснити те, що повітря над Північним Льодовитим океаном тепліше, ніж над Антарктидою? З чим пов'язане помітне підвищення температури повітря та води в океані біля берегів Європи (рис. 4.6)?

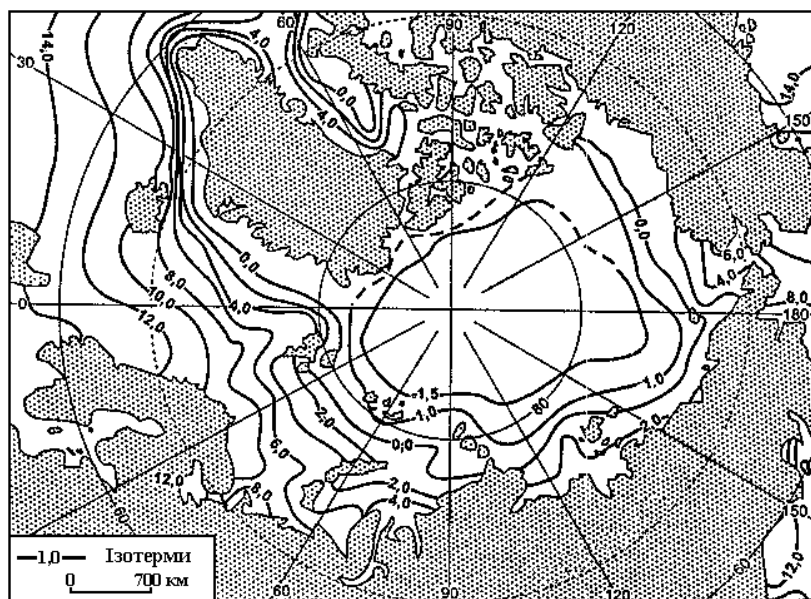

Рис. 4.6. Температура поверхневих Північного Льодовитого океану

6. За картою (рис. 4.7) виявіть закономірності зміни солоності поверхневих вод Індійського океану та поясніть причини. Чому солоність вод Аравійського моря та Бенгальської затоки, які знаходяться приблизно на одних широтах, має суттєві відмінності? Чому улітку солоність вод Бенгальської затоки падає до 20-30 ‰, у той час, як солоність Аравійського моря залишається незмінною?

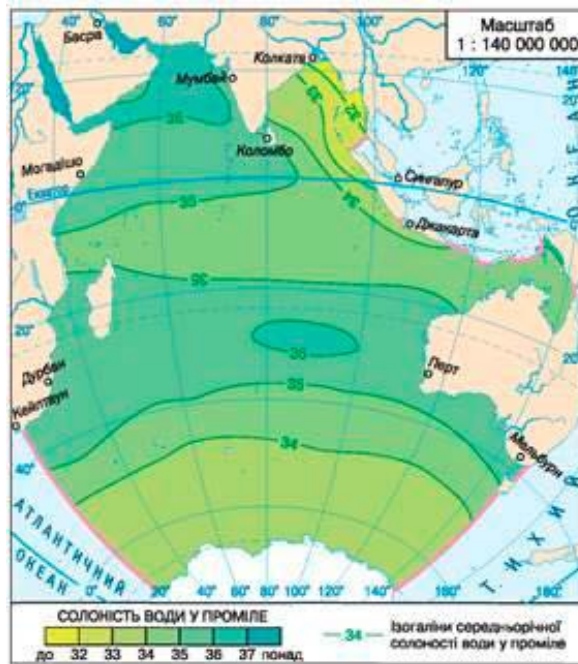

Рис. 4.7. Солоність поверхневих вод Індійського океану

7. Чому поверхневі води Північного Льодовитого океану менш солоні порівняно з іншими океанами? Вкажіть причини різної солоності окремих морів Північного Льодовитого океану (рис 4.8): Баренцового - 35 ‰, Карського - 10 ‰, Лаптевих - 18 ‰, Східносибірського - 4-5 ‰, Чукотського - 35 ‰.

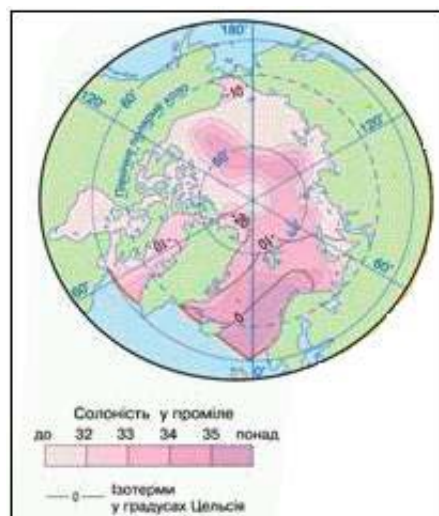

Рис. 4.8. Солоність поверхневих вод Північного Льодовитого океану

8. Поясніть циркуляцію поверхневих вод Індійського океану в холодний і теплий сезони та розкрийте її зв'язок з циркуляцією повітряних мас. Чому течії в північній частині Індійського океану змінюють свій напрямок двічі на рік? Поясніть причини зародження холодної течії біля берегів Сомалі.

Рис. 4.9. Поверхневі течії Індійського океану

9. Поясніть, які чинники визначають напрям течій у Північному Льодовитому океані.

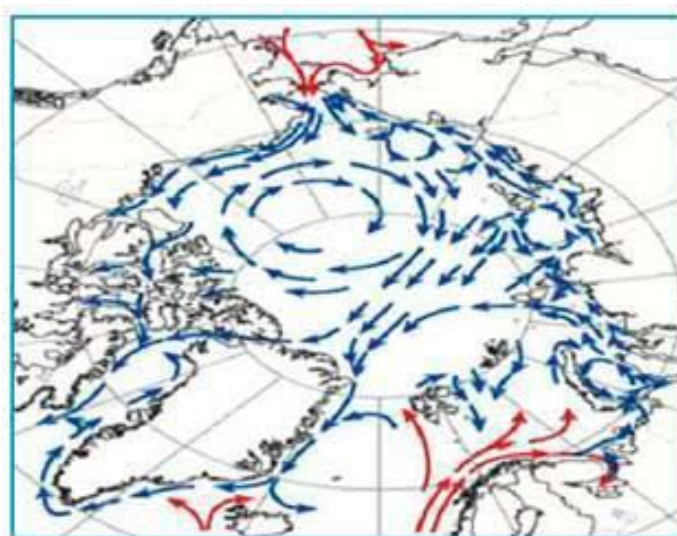

Рис. 4.10. Схема течій в Північному Льодовитому океані

10. Проаналізуйте дані таблиці 4.1. Установіть закономірності у зміні основних фізико-географічних показників. Назвіть причини, що викликають порушення зонального розподілу температури води в океані. Назвіть чинники, що обумовлюють високу температуру вод і солоність Червоного моря. Установіть зв'язок між продуктивністю поясів і основними районами промислу в океанах (рис. 4.11). Порівняйте гідрологічні характеристики Червоного моря та Бенгальської затоки та обґрунтуйте їхні відмінності.

Таблиця 4.1.

Характеристика поверхневих вод Індійського океану

Фізико-географічний пояс	Середня солоність, ‰	Висота хвиль, м	Прозорість, м	Температура води влітку, °С	Біомаса, т/км ²
Тропічний (Червоне море)	35,5, до 42	1,0	10-20	31	15,9
Субекваторіальний (Бенгальська затока)	34,5	1,0	30-40	29	8,9
Екваторіальний	34,9	1,0	30-40	28	7,9
Субтропічний	35,5	1,1	20-30	22-26	3,9
Помірний	34,3	1,6	20-30	10-15	5,0

11. Які проблеми виникають у басейні Індійського океану та прибережних територіях (рис. 4.11) у зв'язку з інтенсивним видобутком нафти, газу тощо?

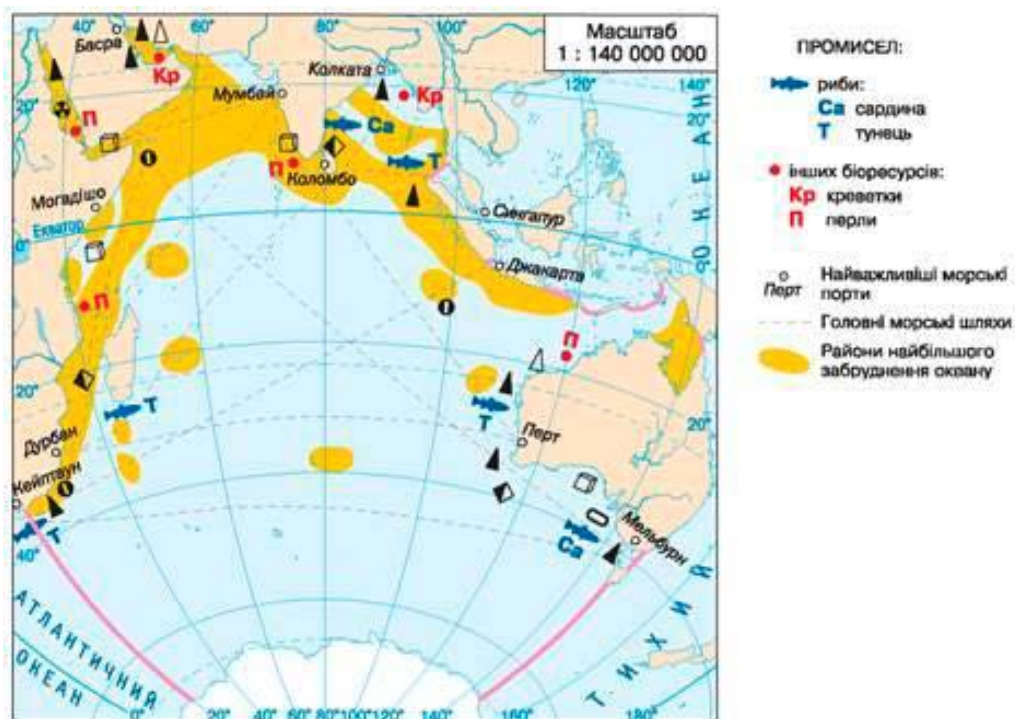

Рис. 4.11. Освоєння природних ресурсів Індійського океану

12. Схарактеризуйте органічний світ Північного Льодовитого океану, вкажіть його особливості та закономірності поширення (рис. 4.12), назвіть основних представників флори та фауни.

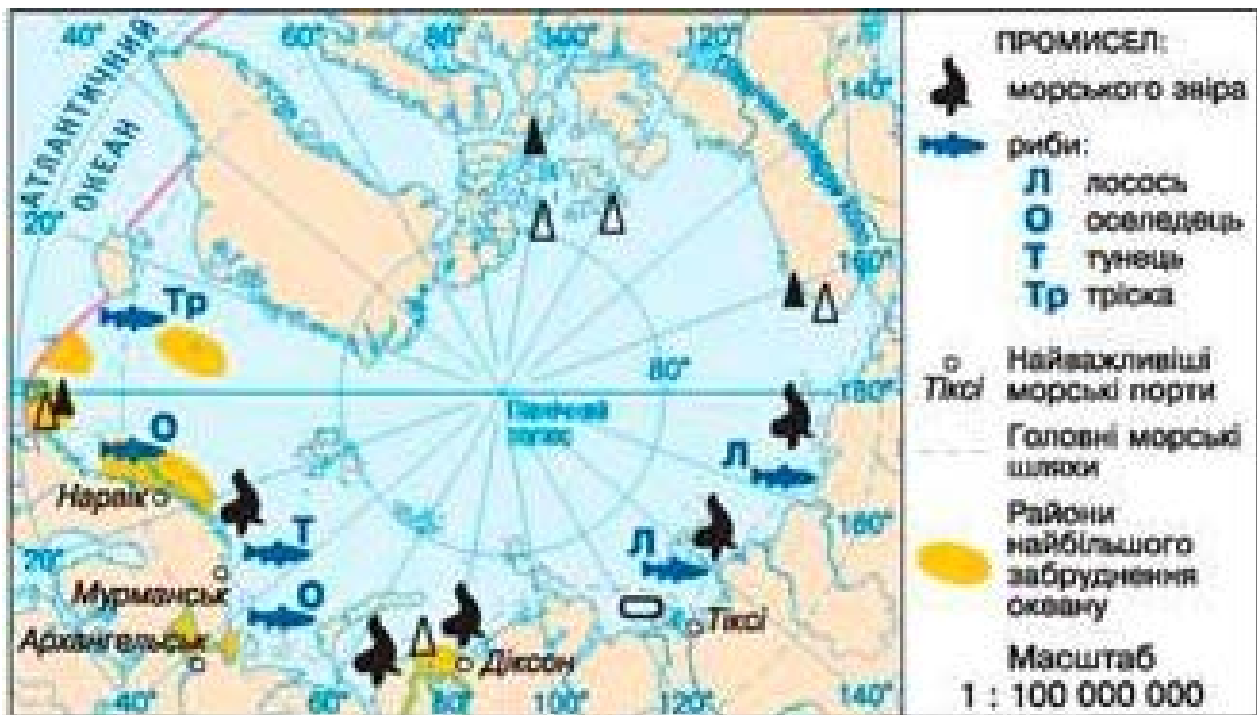

Рис. 4.12. Освоєння природних ресурсів Північного Льодовитого океану

13. Видобуток яких корисних копалин ведеться на шельфі Північного Льодовитого океану (рис. 4.12)? Які негативні наслідки виникають у результаті цього?

14. Схарактеризуйте вплив сучасного глобального потепління на природу Північного Льодовитого океану.

Індивідуальні завдання

1. Підготуйте повідомлення про дослідження Північного Льодовитого океану такими експедиціями: а) В. Баренця, б) Великою Північною, в) Д. Франкліна, г) Ф. Нансена, г) Н. Норденшельда, д) Р. Амундсена, е) О. Шмідта.

2. Підготуйте презентацію про дослідження Індійського океану: а) у XIX ст., б) у XX ст.

3. Письмово (у вигляді тез) складіть характеристику одного з океанів за планом:

- 1) фізико-географічне положення і розміри;
- 2) історія вивчення;
- 3) основні риси геологічної будови та рельєф дна;
- 4) кліматичні умови;
- 5) гідрологічні особливості;

- 6) органічний світ;
- 7) природні ресурси;
- 8) екологічні проблеми;
- 9) фізико-географічне районування.

Номенклатура до теми 4

Індійський океан

Течії: Мусонна, Міжпасатна протитечія, Південна пасатна, Сомалійська, Мозамбіцька, Мадагаскарська, Агульяс, Західних вітрів, Західноавстралійська.

Серединно-океанічні хребти: Західноіндійський, Аравійсько-Індійський, Центральнііндійський, Австрало-Антарктичний.

Хребти: Мальдівський, Маскаренський, Мадагаскарський, Мозамбіцький, Східноіндійський, Західноавстралійський, Керґелен.

Плато: Крозе, Агульяс.

Улоговини: Австрало-Антарктична, Аравійська, Західноавстралійська, Кокосова, Крозе, Мадагаскарська, Маскаренська, Мозамбіцька, Сомалійська, Натураліста, Центральна, Південноавстралійська.

Глибоководні жолоби: Зондський.

Розломи: Оуен, Діамантина.

Північний Льодовитий океан

Течії: Трансарктична, Норвезька, Нордкапська, Шпіцберґенська, Східноґренландська.

Серединно-океанічні хребти: Гаккеля, Мона, Кніповича, Кольбейнсей (Ісландський).

Хребти: Ломоносова, Менделєєва.

Підняття: Чукотське.

Улоговини: Амундсена, Бофорта, Канадська, Макарова, Нансена, Норвезька, Підводників.

5. ГЕОГРАФІЧНЕ ПОЛОЖЕННЯ, ТЕКТОНІЧНА БУДОВА, РЕЛЬЄФ, КОРИСНІ КОПАЛИНИ АВСТРАЛІЇ

Посібники: 1) фізична карта Австралії, 2) тектонічна карта світу, 3) географічні атласи, 4) шкільні атласи, 5) контурні карти.

Мета: розкрити вплив географічного положення Австралії на формування основних рис природи материка, встановити залежність поширення різних типів рельєфу та корисних копалин від тектонічної будови материка.

Контрольні запитання та завдання

1. Визначте протяжність материка з півночі на південь, із заходу на схід (у градусах і кілометрах), по меридіану між паралелями крайніх точок; по паралелі між меридіанами крайніх точок за масштабом карти та за довжиною 1° дуги (табл. 5.1).

Таблиця 5.1.

Довжина дуги 1° меридіана для різних широт і довжина дуги 1° паралелі

Географічна широта для обох півкуль	Довжина дуги в 1° паралелі (в км)	Довжина дуги 1° меридіана (в км)
0°	111,3	110,6
10°	109,6	110,6
20°	104,6	110,7
30°	96,5	110,9
40°	85,4	111,1
50°	71,7	111,2
60°	55,8	111,4
70°	38,2	111,6
80°	19,4	111,7
90°	0	111,7

2. Дайте характеристику фізико-географічного положення Австралії. Які особливості природи зумовлені її положенням?

3. Розкажіть про відкриття та дослідження Австралії (рис. 5.1). Які держави найбільш активно брали участь у дослідженні та освоєнні материка? Які головні напрямки сучасних досліджень материка?

4. Схарактеризуйте основні етапи формування материка. Для цього складіть геохронологічну таблицю, у якій для кожного періоду кожної ери опишіть геологічні події, які відбулись у тій чи іншій частині материка.

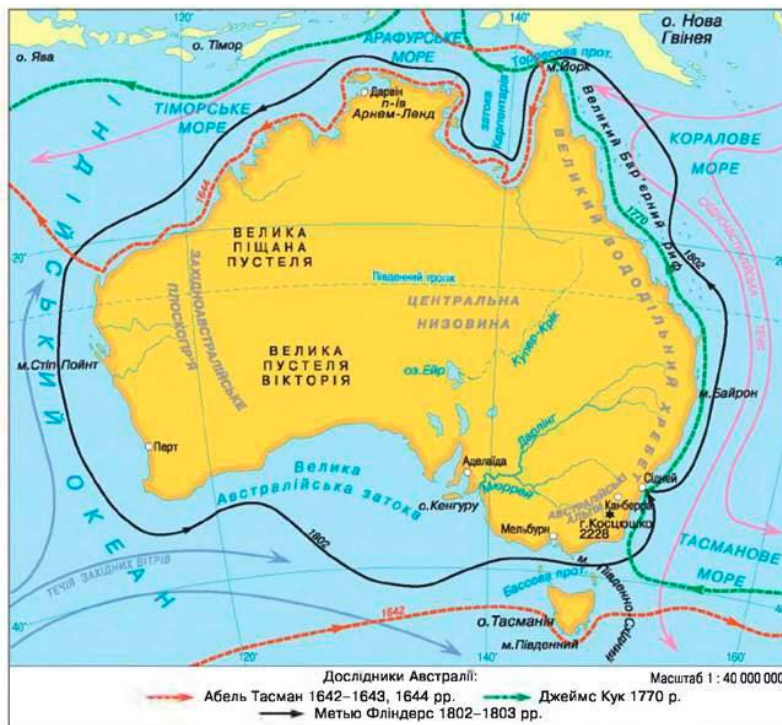

Рис. 5.1. Географічне положення та дослідження материка

5. На контурну карту нанесіть основні тектонічні структури материка (рис. 5.2), основні форми рельєфу (див. номенклатуру до теми).

Рис. 5.2. Тектонічна будова Австралії

Рис. 5.3. Фізична карта Австралії

6. Розкрийте роль тектонічної будови у формуванні рельєфу (рис. 5.3), великих морфоструктур (рис. 5.4). Чому лише в Австралії немає високих гір, вулканів і льодовиків?

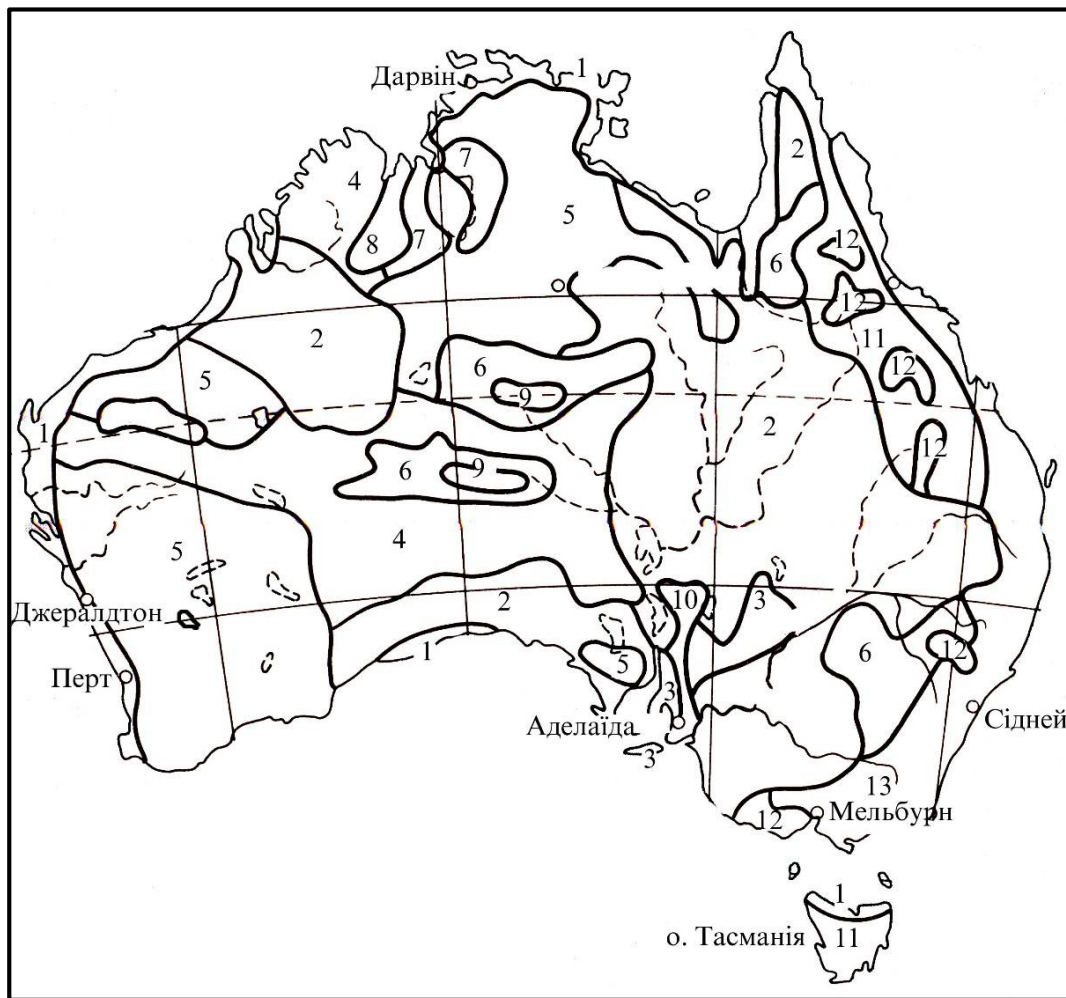

Рис. 5.4. Основні морфоструктури Австралії

Легенда до карти

1. Акумулятивні рівнини внутрішніх западин та крайових прогинів платформ.
2. Акумулятивні та акумулятивно-денудаційні рівнини на горизонтальних і слабодислокованих пластах платформ.
3. Денудаційні рівнини і плато на моноклінально залягаючих пластах платформ.
4. Денудаційні плато, в т. ч. столові, на горизонтальних пластах платформ.
5. Денудаційні цокольні рівнини на щитах.
6. Денудаційні рівнини на складчастій основі.
7. Вулканічні плато і плоскогір'я.
8. Столові гори давніх платформ.
9. Брилові, складчасто-брилові гори в зонах найновішої активізації.
10. Брилові, складчасто-брилові гори нижньопалеозойських структур.
11. Брилові, складчасто-брилові гори верхньопалеозойських структур.
12. Вулканічні гори, нагір'я, плато.
13. Брилові, складчасто-брилові відроджені гори на різновіковому фундаменті.

7. Які чинники зумовлюють формування морфоскульптур і які геоморфологічні процеси є зараз панівними на материку?

8. Умовними знаками позначте на контурній карті основні родовища корисних копалин: алюмінієві, залізні, поліметалічні, олов'яні, мідні, нікелеві, вольфрамкові, марганцеві, уранові руди, золото, алмази, вугілля, нафта.

9. Установіть зв'язок між типами родовищ корисних копалин і структурами земної кори. Заповніть таблицю 5.2. Оцініть місце Австралії у світових запасах сировини.

Таблиця 5.2.

Корисні копалини Австралії

Назва корисної копалини	Тектонічна структура	Походження	Примітка

Номенклатура до теми 5

Моря: Арафурське, Коралове, Тасманове, Тиморське.

Затоки: Карпентарія, Ван-Димен, Жозеф-Бонапарт, Колієр, Кінг, Шарк, Географа, Велика Австралійська, Спенсер, Сент-Вінсент.

Протоки: Торресова, Бассова.

Миси: Йорк, Північно-Західний, Південно-Східний, Південний, Стіп-Пойнт, Натураліста, Байрон.

Півострови: Йорк, Ейр, Арнем-Ленд, Кейп-Йорк.

Острови: Бонапарт, Мелвілл, Батерст, Уессел, Грут-Айленд, Уелслі, Кенгуру, Кінг, Фюрно, Тасманія, Фрейзер, Великий Бар'єрний риф, Решерш.

Гори, хребти: Великий Вододільний хребет, Австралійські Альпи (г. Косцюшко, 2 228 м), Голубі гори, Хамерслі, Дарлінг, Макдонелл, Масґрейв, Селуін, Фліндерс, Маунт-Лофті.

Рівнини: Центральна низовина (Великий Артезіанський басейн), низовина Карпентарія, рівнина Налларбор, плато Барклі, плато Кімберлі.

Пустелі: Велика Піщана, Велика пустеля Вікторія, Гібсона, Сімпсон.

6. КЛІМАТ І ВНУТРІШНІ ВОДИ АВСТРАЛІЇ

Посібники: 1) кліматична карта Австралії, 2) фізична карта Австралії, 3) географічні атласи, 4) шкільні атласи, 5) контурні карти.

Мета: виявити закономірності формування клімату Австралії, його територіальної та сезонної диференціації, розкрити особливості внутрішніх вод.

Контрольні запитання та завдання

1. Розкрийте вплив географічного положення, рельєфу, океанічних течій на формування клімату Австралії.

2. Проаналізуйте хід ізотерм січня та липня (рис. 6.1). Простежте зміну температур, а також характер простягання ізотерм. Виділіть райони з максимальними та мінімальними температурами.

3. За картами тиску повітря та вітрів у січні та липні (рис. 6.1) виясніть, як на території Австралії змінюється тиск повітря та напрям вітрів за сезонами, як і які баричні центри впливають на циркуляцію атмосфери над материком.

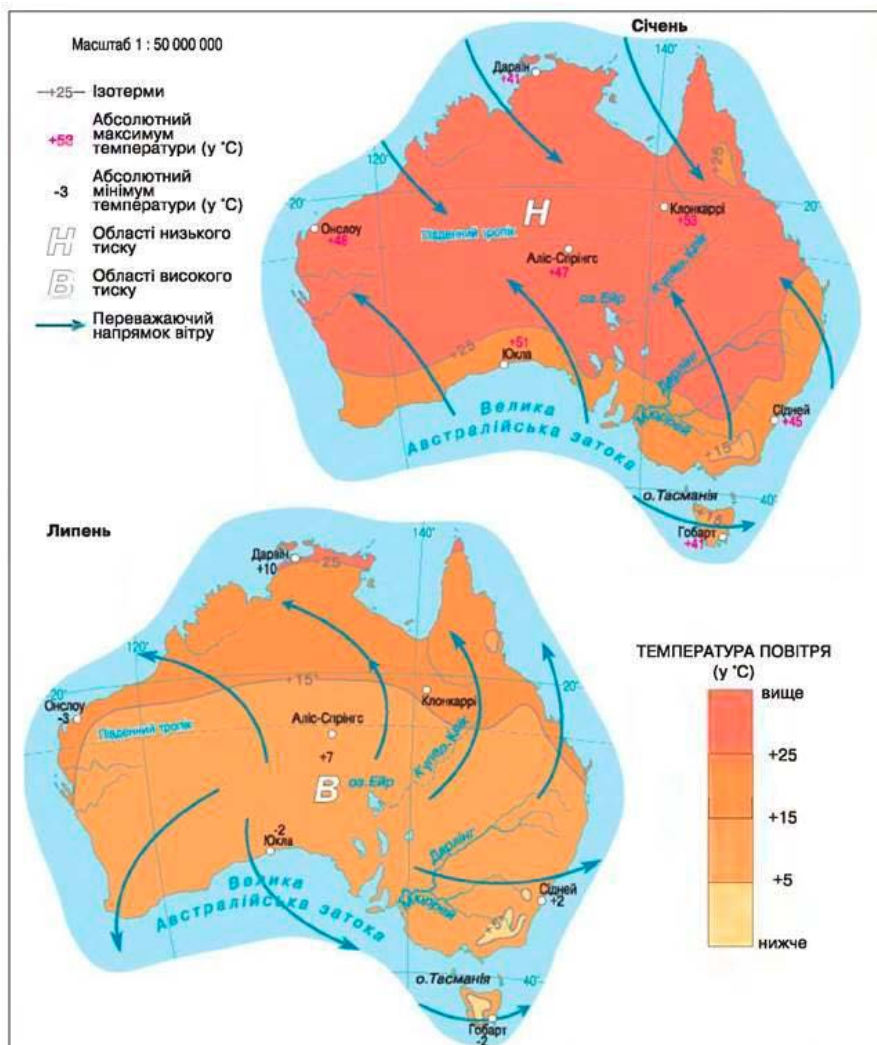

Рис. 6.1. Температура повітря, тиск і вітри на материк

4. За картою річної кількості опадів на території Австралії (рис. 6.2) виявіть та обґрунтуйте територіальні закономірності їхнього розподілу. Виділіть території з найменшою та найбільшою кількістю опадів.

5.

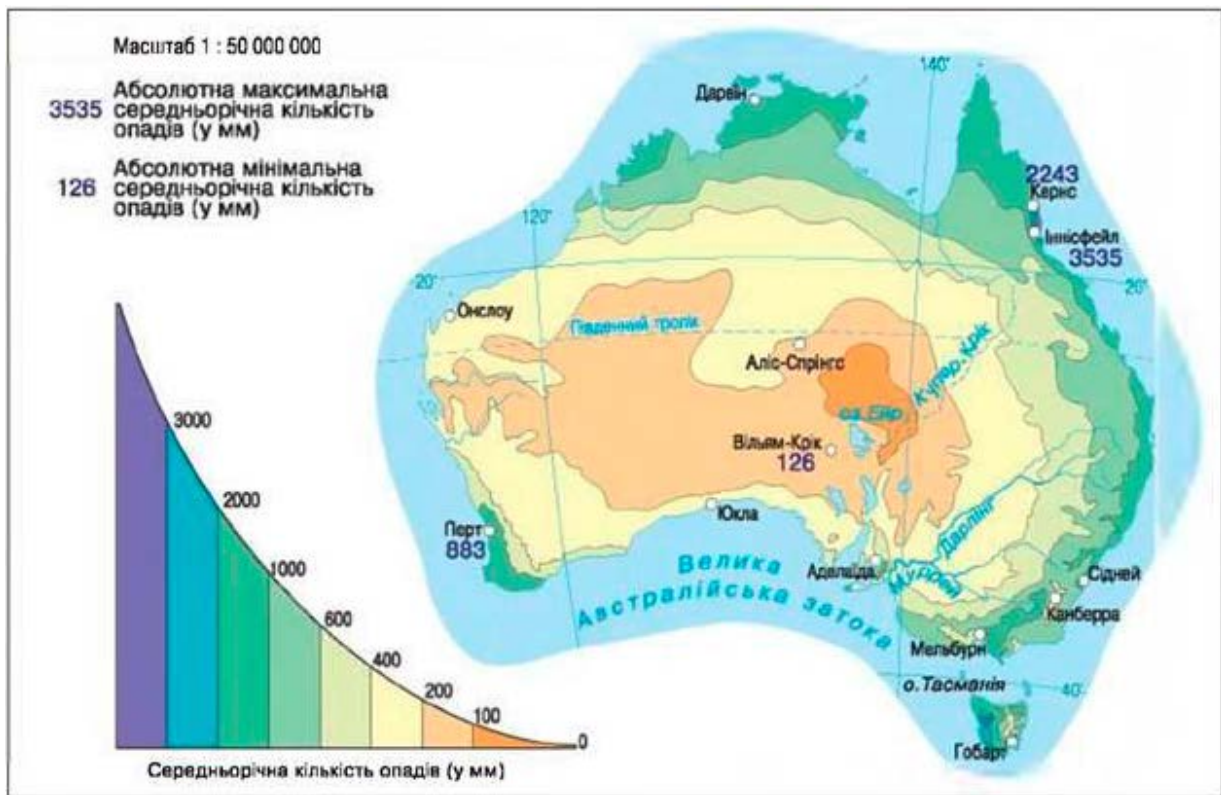

Рис. 6.2. Розподіл опадів на материку

6. Доведіть, що Австралія - найсухіший материк Землі. Поясніть причини.

7. Проведіть аналіз карти сезонності випадання опадів (рис. 1.10). Зробіть висновки щодо закономірностей територіальних змін цих показників на материку.

8. Розгляньте карту кліматичного районування (рис. 6.3). На контурну карту нанесіть межі кліматичних поясів і областей Австралії. На цій же карті позначте кольором кількість опадів, для кожного типу клімату покажіть стрілками напрям вітрів та літерними позначками режим випадання опадів (наприклад, Л, З, ПС).

9. Проаналізуйте кліматичні діаграми окремих міст Австралії (рис. 6.3) та поясніть режим випадання опадів.

На кліматичних діаграмах знизу позначені перші літери місяців (іноді зображені не всі місяці). Зліва позначена шкала температур. Ізотерма зображена лінією. Праворуч позначена шкала кількості опадів. Кожен синій стовпець - середньомісячний показник опадів. Знизу цифрою вказана річна кількість опадів.

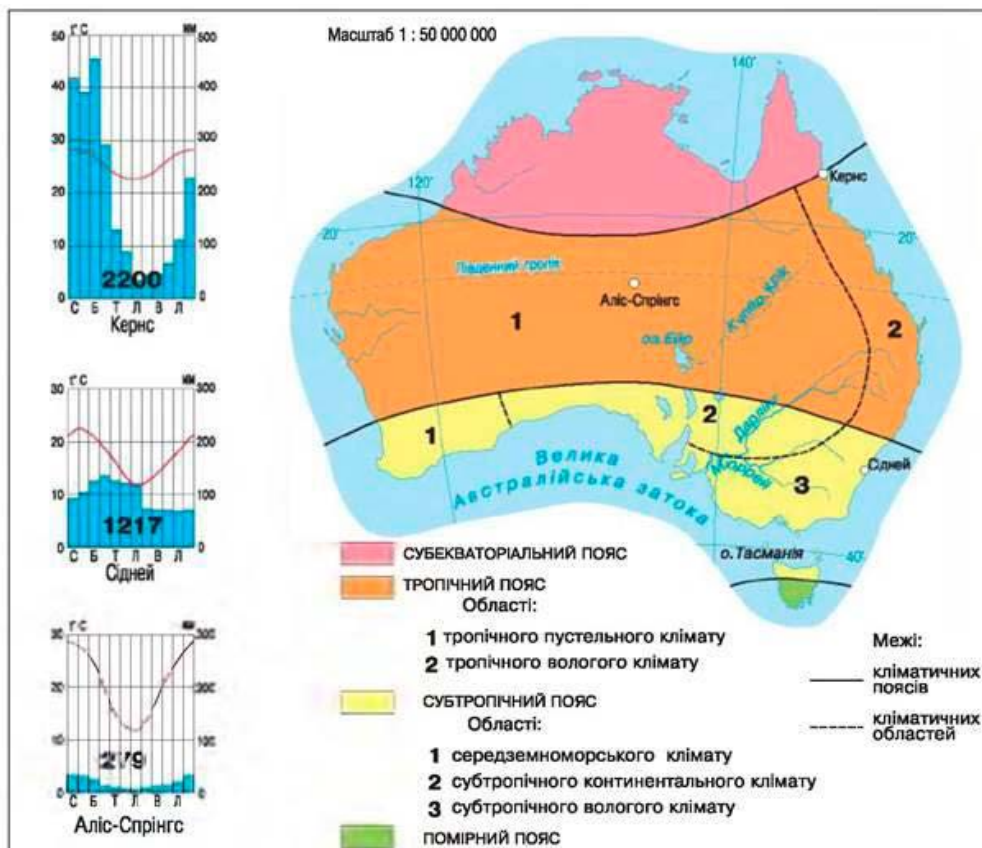

Рис. 6.3. Кліматичні пояси та області Австралії

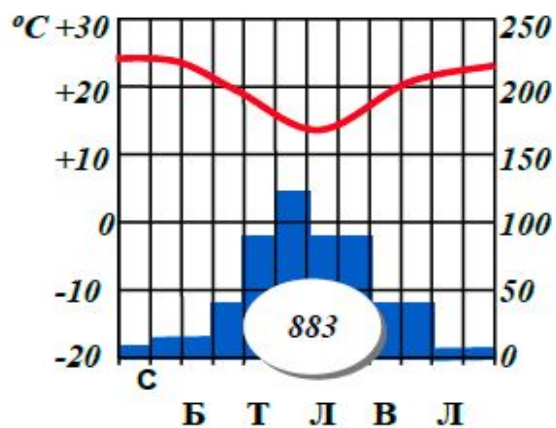

Рис. 6.4. Кліматична діаграма пункту 1 Австралії

Таблиця 6.1

Кліматичні показники міст Австралії

Пункт 2												
Місяць	С	Л	Б	К	Т	Ч	Л	С	В	Ж	Л	Г
i, °C	22,3	22,3	21,2	18,6	15,5	13,1	12,2	13,4	15,6	17,9	19,6	21,4
Опади, мм	101,5	118	130,2	126,4	121,2	130,5	98,6	80,6	68,9	77,4	83,8	77,9
Пункт 3												
Місяць	С	Л	Б	К	Т	Ч	Л	С	В	Ж	Л	Г
i, °C	24,2	24,7	23	19,5	16,6	13,9	13,1	13,4	14,8	17	20,2	22,4
Опади, мм	16,5	9,1	19,8	38,8	89,5	134,7	153	128	89,2	43,1	22,1	6,4

Таблиця 6.2

№	Ознаки типу клімату	Пункт 1	Пункт 2	Пункт 3
1	Середня липнева температура повітря			
2	Середня січнева температура повітря			
3	Річна амплітуда коливання температур повітря			
4	Річна кількість опадів			
5	Сезонний розподіл опадів			
6	Тип клімату			

10. Як змінився б клімат Австралії, якби Земля оберталася навколо своєї осі в інший бік?

11. Які території Австралії мають найбільш сприятливі кліматичні умови для життя і господарської діяльності людини? Чому?

12. Користуючись номенклатурою до теми, на контурну карту нанесіть річки та озера.

13. Оцініть роль рельєфу та клімату в формуванні гідрографічної мережі Австралії. Чому область внутрішнього стоку материка є більшою, ніж області, що мають стік в океан? Де і чому поширені кріки? Виділіть райони з постійним, сезонним та епізодичним стоками (порівняйте з картою кліматичного районування).

14. Виявіть закономірності поширення озерних улоговин різного походження.

15. Зазначте райони найбільшого поширення підземних вод в Австралії та поясніть причини. Назвіть особливості підземних вод материка.

16. Чому в Австралії існує проблема водопостачання? У яких районах материка ця проблема постає особливо гостро? Які шляхи вирішення цієї проблеми ви можете запропонувати?

Індивідуальні завдання

1. За літературними та довідковими джерелами підготуйте комплексну характеристику: а) річки Муррей; б) озера Ейр.

2. Підготуйте презентацію «Екологічний стан вод Австралії».

Номенклатура до теми 6

Річки: Муррей /Маррі/, Дарлінг', Маррамбіджі, Фіцрой, Орд, Вікторія, Фліндерс, Мітчелл, Джорджина, Дайамантіна, Куперс-Крік, Мерчісон, Гаскойн.

Озера: Ейр, Герднер, Торренс, Фром, Маккай, Амадієс, Карнегі, Мур, Барлі.

7. ҐРУНТОВО-РОСЛИННИЙ ПОКРИВ, ТВАРИННИЙ СВІТ, ГЕОГРАФІЧНА ЗОНАЛЬНІСТЬ АВСТРАЛІЇ

Посібники: 1) карта ґрунтів світу, 2) карта рослинності світу, 3) карта тваринного світу, 4) карта природних зон світу, 5) шкільні атласи, 6) атласи світу, 7) гербарій рослин, 8) контурні карти.

Мета: розкрити причини своєрідності органічного світу Австралії, виявити закономірності географічної зональності материка.

Контрольні запитання та завдання

1. Виявіть закономірності у розміщенні основних типів ґрунтів Австралії [1, 5, 6]. Зазначте зональні ґрунти та ґрунти, які найбільше використовуються в сільському господарстві.

2. У чому полягає своєрідність рослинності та тваринного світу Австралії? Чим це пояснюється?

3. Складіть опис ендемічних рослин і тварин Австралії, які згадуються у шкільному підручнику. Зазначте райони їхнього поширення (рис. 7.1, 7.2).

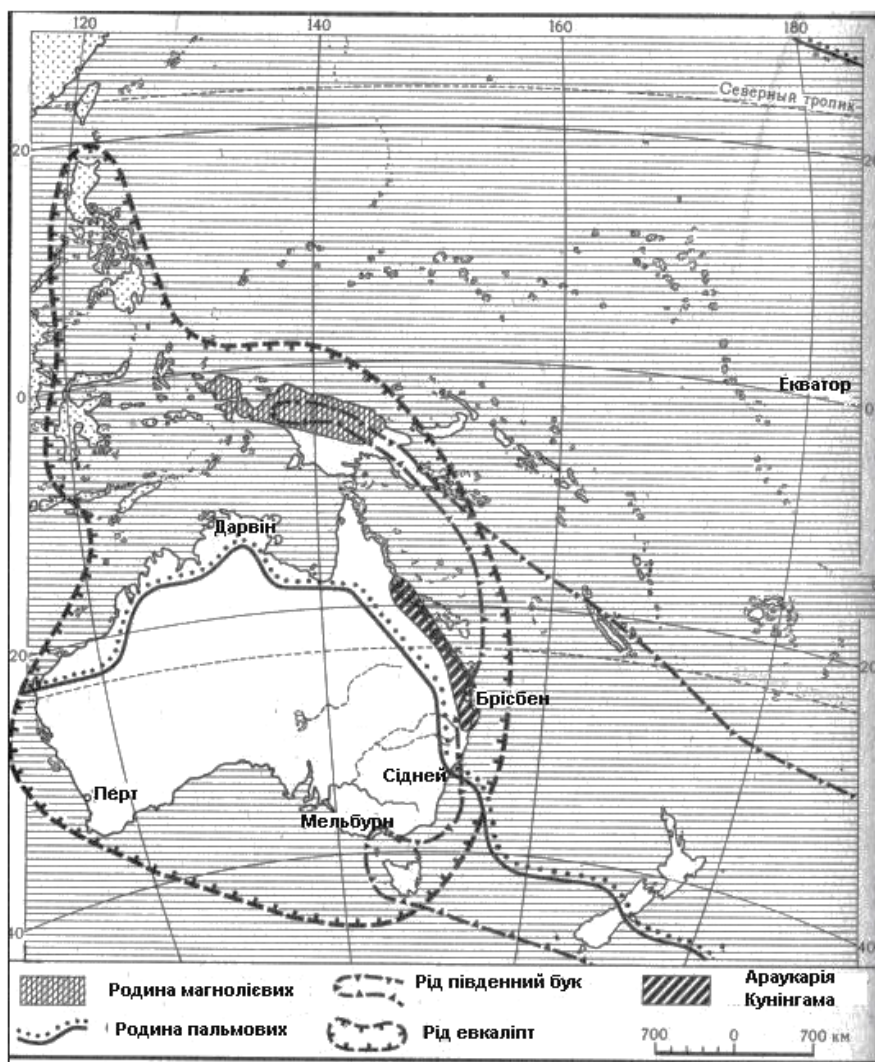

Рис. 7.1. Поширення деяких рослин в Австралії та Океанії

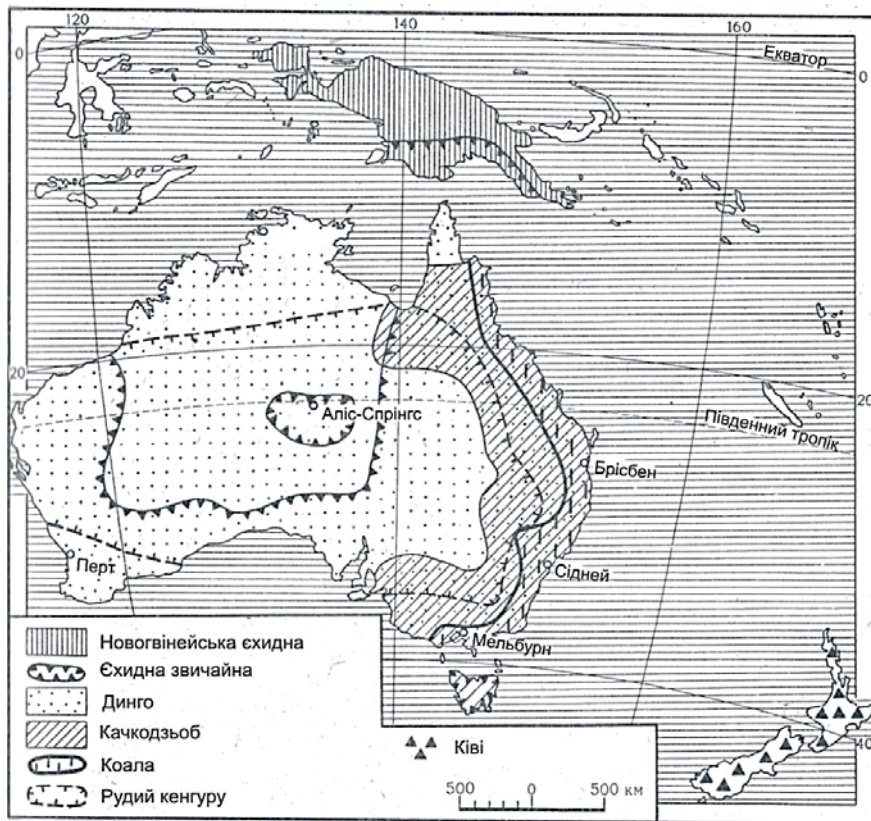

Рис. 7.2. Поширення деяких тварин в Австралії та Океанії

4. Чому австралійський уряд у наш час суворо контролює як вивезення, так і ввезення представників рослинного та тваринного світу на територію материка? Назвіть інтродукованих в Австралію тварин та розкажіть про їхній вплив на екосистеми континенту.

5. Які основні екологічні проблеми властиві материку та чим вони зумовлені? Окресліть шляхи вирішення екологічних проблем різних регіонів Австралії. Наведіть приклади раціонального природокористування в межах Австралії.

6. Що таке скреби? У якій частині материка вони поширені?

7. На контурну карту Австралії нанесіть межі географічних поясів і зон (рис. 7.3). Визначте, з ізолініями яких кліматичних показників (радіаційного балансу, температур, річної кількості опадів, коефіцієнта зволоження) співпадають межі поясів і зон. Опануйте положення меж поясів і зон та вмійте їх показувати на фізичній карті.

8. Як і чому змінилися б кліматичні умови та структура географічної зональності тропічного поясу, якби Великий Вододільний хребет знаходився не на сході, а на заході материка.

9. Зіставте карту природних зон Австралії та карту використання земель [5] (рис. 7.4). Назвіть природні зони, які найбільше змінені людиною. Які види діяльності викликали найбільші зміни і чому? Чому майже не освоєні центральні райони материка?

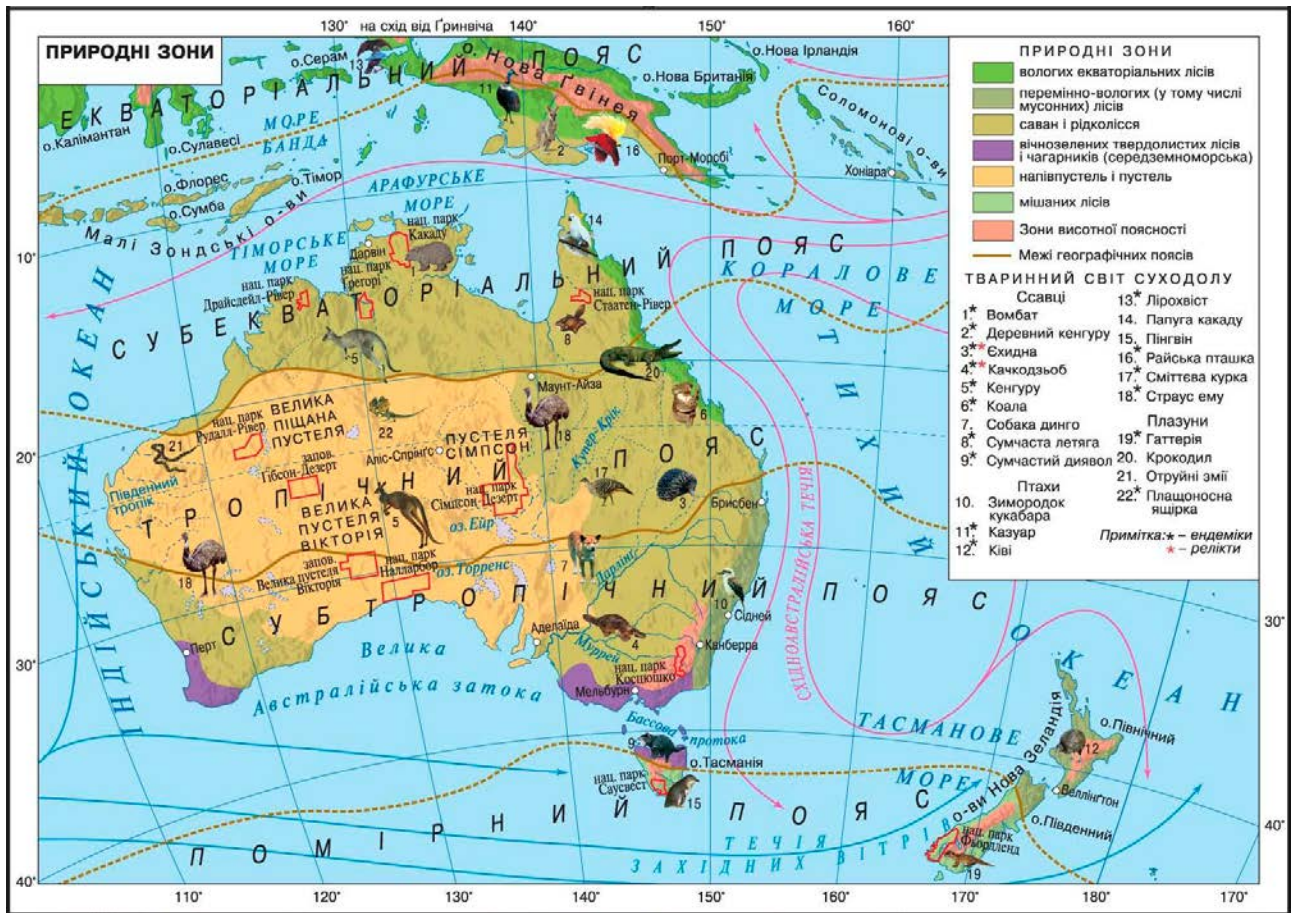
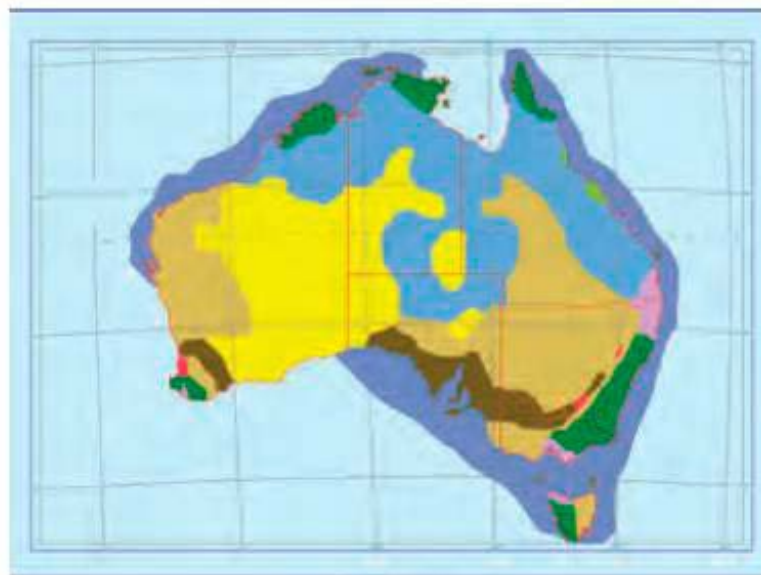

Рис. 7.3. Природні зони Австралії

- Рибальство
- Овочівництво
- Велика рогата худоба
- Необроблювані землі
- Лісове господарство
- Тваринництво
- Садове господарство
- Аквакультура
- Пасовища

Рис. 7.4. Використання земель Австралії

10. За підручниками та тематичними картами дайте порівняльну характеристику двох суміжних природних зон (варіанти для порівняння: а) субекваторіальні та тропічні ліси; б) тропічні й субтропічні вологі ліси; в) пустелі та напівпустелі; г) савани та тропічні ліси) за планом: 1) розташування, 2) кліматичні умови, 3) панівні ґрунти, 4) панівні типи рослинності та їхній флористичний склад, 5) характерні представники тваринного світу, 6) основні типи використання земель з переліком вирощуваних сільськогосподарських культур.

Індивідуальні завдання

1. За літературними та довідковими джерелами підготуйте повідомлення про окремі рослини (до прикладу, казуарін, евкалипт, банксія, трав'янисте дерево (ксанторея), капустяне дерево, карликова акація. Приблизний зміст повідомлення: морфологія рослини, її батьківщина, географія поширення, умови культивування (для культурних рослин), використання в господарстві, основні країни-виробники та країни-експортери. Повідомлення бажано проілюструвати фотографіями або малюнками цих рослин і картами їхнього поширення.

2. Підготуйте презентацію про представників тваринного світу Австралії та Тасманії.

3. Підготуйте презентацію про природоохоронні території Австралії (до прикладу, національні парки Косцюшко, Великий Бар'єрний риф, Сімпсон-Дезерт, пам'ятка природи Айерс-Рок) за планом:

1) загальні відомості (фізико-географічне положення, статус природоохоронних територій, площа, рік утворення);

2) фізико-географічні умови формування екосистем у межах природоохоронних територій (рельєф, кліматичні умови, води);

3) коротка характеристика біогенних компонентів природи;

4) основні об'єкти охорони;

5) сучасні наукові дослідження у межах природоохоронних територій.

8. ФІЗИКО-ГЕОГРАФІЧНЕ РАЙОНУВАННЯ АВСТРАЛІЇ

Посібники: 1) фізична карта Австралії, 2) кліматична карта Австралії, 3) тектонічна карта світу, 4) карта природних зон світу, 5) географічні атласи, 6) шкільні атласи, 7) контурні карти, 8) навчальний посібник [6]

Мета: ознайомитись зі схемою фізико-географічного районування Австралії, виявити зональні та азональні чинники територіальної диференціації природи материка, дати комплексну фізико-географічну характеристику регіонів.

Контрольні запитання та завдання

1. Нанесіть на контурну карту схему фізико-географічного районування Австралії (рис. 8.1). Порівняйте її з тектонічною, геоморфологічною, кліматичною картами і з'ясуйте, на підставі яких чинників виділено фізико-географічні країни.

Легенда до карти

1. Західноавстралійське плоскогір'я.
2. Центральна низовина.
3. Східноавстралійські гори.

Рис. 8.1. Фізико-географічне районування Австралії

2. Порівняйте рельєф а) Західноавстралійського плоскогір'я та Центральної низовини; б) Квінслендських гір (північна область Східноавстралійських гір) та гір Нового Південного Уельсу (південна область Східноавстралійських гір). Виявіть спільні та відмінні риси та обґрунтуйте їх.

3. Що спільного та відмінного у кліматичних умовах Західноавстралійського плоскогір'я та Центральної низовини? Чим це можна пояснити?

4. Як змінюється ґрунтово-рослинний покрив Східноавстралійських гір із півночі на південь, із заходу на схід та з висотою? Поясніть причини цих змін.

5. Схарактеризуйте фізико-географічні країни Австралії. Заповніть даними таблицю 8.1.

Таблиця 8.1.

Назва фізико-географічних країн	Західноавстралійське плоскогір'я	Центральна низовина	Східноавстралійські гори
Тектонічна будова			
Рельєф			
Клімат			
Внутрішні води			
Ґрунти, органічний світ			
Антропогенні зміни ландшафтів			

Індивідуальні завдання

1. За підручниками та тематичними картами дайте повну фізико-географічну характеристику Тасманії за наведеним нижче планом.

План комплексної фізико-географічної характеристики регіону:

- 1) фізико-географічне положення регіонів;
- 2) геотектонічна будова;
- 3) морфоструктура;
- 4) орографія;
- 5) морфоскульптура;
- 6) тип клімату;
- 7) температурний режим;
- 8) зволоження;
- 9) води;
- 10) ґрунти;
- 11) флора;
- 12) фауна;
- 13) антропогенні зміни природи.

9. ФІЗИКО-ГЕОГРАФІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОКЕАНІЇ

Посібники: 1) орографічна карта світу, 2) кліматична карта світу, 3) тектонічна карта світу, 4) карта природних зон світу, 5) географічні атласи, 6) шкільні атласи, 7) контурні карти, 8) навчальний посібник [6]

Мета: виявити особливості походження, природи та районування Океанії.

Контрольні запитання та завдання

1. Розкрийте вплив географічного положення Океанії (рис. 9.1) на формування основних рис її природи.

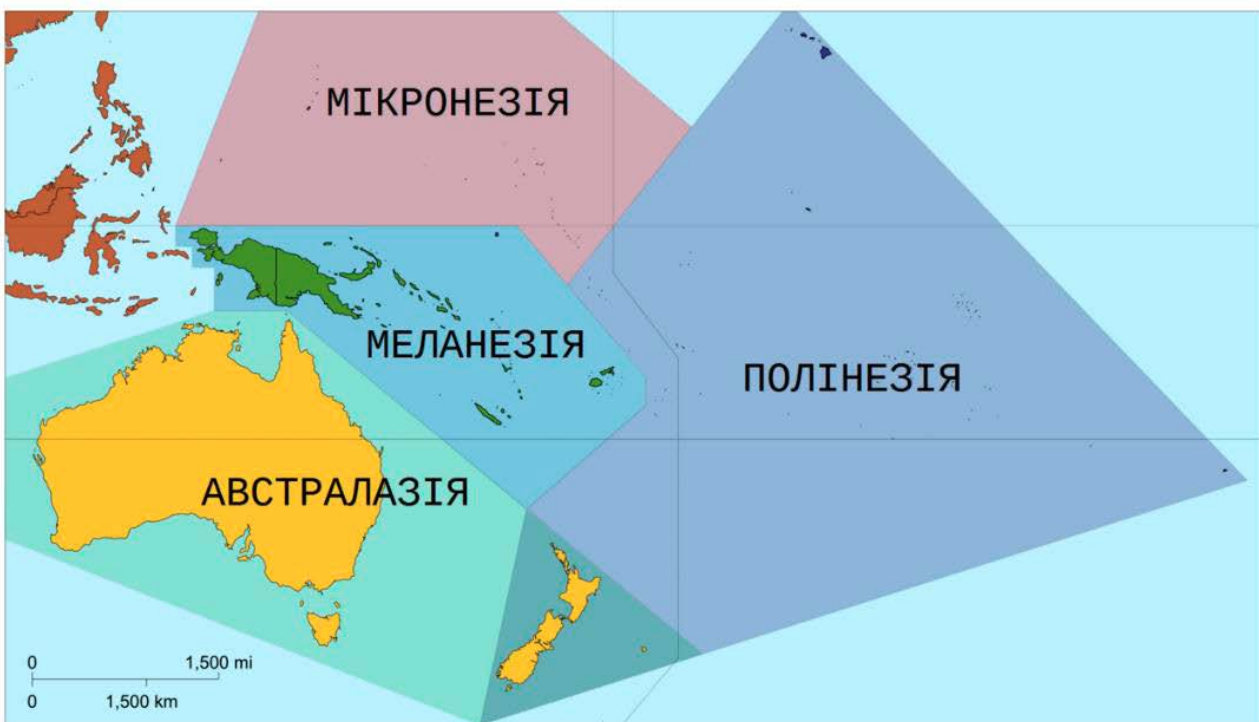

Рис. 9.1. Регіони Океанії

2. Розкажіть про відкриття та дослідження Океанії.

3. На контурній карті світу проведіть межу між Тихоокеанською океанічною платформою і Тихоокеанським геосинклінальним поясом (рис. 1.1). Нанесіть острови (номенклатура до теми) та позначте різними кольорами їхнє походження. Зробіть висновки про закономірності поширення островів різного походження.

4. Проаналізуйте карту кліматичного районування Океанії та зазначте належність островів до кліматичних поясів. Які кліматичні особливості властиві островам Океанії?

5. Зазначте основні особливості органічного світу Океанії та поясніть їх.

6. Які фізико-географічні країни і чому виділяють у межах Океанії? Позначте їх на контурній карті (рис. 9.2).

Рис. 9.2. Австралія та Океанія

7. За тематичними картами атласу, навчальною та науковою літературою схарактеризуйте природу фізико-географічних країн Океанії за планом: фізико-географічне положення, тектонічна будова та рельєф, клімат, внутрішні води, особливості ґрунтового-рослинного покриву та тваринного світу, антропогенні зміни ландшафтів.

8. Які особливості природи характерні для Меланезії?

9. Чим різняться природа Західної та Східної Мікронезії?

10. Чим пояснюються особливості природи островів Полінезії.

11. Чим різняться природа Північного та Південного островів Нової Зеландії?

Індивідуальні завдання

1. Підготуйте повідомлення про дослідження Океанії:

1) Д. Куком, 2) М. М. Миклухо-Маклаєм.

2. Підготуйте презентацію про окремі рослини Океанії. Перелік рослин: 1) сагова пальма, 2) кокосова пальма, 3) каурі (агатіс південний), 4) таро, 5) хлібне дерево, 6) цукрова тростина, 7) новозеландський льон.

3. Підготуйте презентацію про окремих представників фауни Океанії.

4. Дайте комплексну порівняльну характеристику Гавайських та Каролінських островів за планом:

1) склад території та розташування;

2) характеристика островів за генезисом походження;

3) рельєф островів;

4) клімат островів;

5) органічний світ;

6) традиційні види природокористування населення.

Номенклатура до теми 9

Острови Меланезії: Нова Гвінея (г. Джаїя, 5029 м), Нова Британія, Нова Ірландія, Соломонові, Луїзіада арх., Бісмарка арх., Санта-Крус, Нові Гебриди, Нова Каледонія, Фіджі.

Острови Мікронезії: Маріанські, Гуаїм, Каролінські, Маршалові, Гілберта, Науру, Туваїлу.

Острови Полінезії: Гавайські, Маркізькі, Лайн, Фенікс, Токелаїу, Самоа, Тонга, Кермадек, Кука, Товариства, Тубуаїї, Туамоту /Росіян/, Пасхі.

Нова Зеландія: Північний острів, Південний острів, протока Кука, півострів Окленд, вулкан Руапеху, гори Південні Альпи /г. Кука, 3764 м/, острів Стюарт.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Атлас світу / Під. ред. Т. О. Ремізовська. К.: НВП «Картографія», 1999. 216 с.
2. Барановська О. В. Практикум з фізичної географії материків і океанів (Світовий океан і Африка). Ніжин: Видавництво НДПУ ім. М. Гоголя, 2003. 45 с.
3. Барановська О.В. Практикум з фізичної географії материків (Австралія, Південна Америка, Антарктида). Ніжин: Видавництво Ніжинського університету, 2004. 35 с.
4. Барановська О. В., Остапчук В. В. Загальні географічні закономірності: навчальний посібник. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2021. 155 с.
5. Барановська О.В. Фізична географія материків і океанів: навчальний посібник: у 2 ч. 2-е вид., перероб. і допов. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2020. Ч. 1: Загальні закономірності Землі, Світовий океан, Африка, Австралія, Океанія, Антарктида, Південна Америка. 321 с.
6. Бойко В. М., Міхелі С. В. «Географія» підручник для 7 класу закладів загальної середньої освіти. К.; Ірпінь:ТОВ «Видавництво «Перун», 2020. 272 с.
7. Вихованець Г. В., Гижко Л. В., Орган Л. В. Фізична географія материків і океанів : навч.-метод. посіб. Одеса : Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. Одеса: ОНУ, 2021.208 с.
8. Вішнікіна Л. П., Федій О. А. Фізична географія материків та океанів. Ч. 1 : навч.-метод. посіб. для студ. закл. вищ. освіти. Полтава, 2019. 200 с.
9. Довгань Г. Д., Стадник О. Г. Географія : підруч. для 7 класу загальноосвіт. навч. Закладів. Х. : Вид-во «Ранок», 2015. 304 с.
10. Довідковий атлас світу / ред. В. В. Молочко. К. : ДНВП "Картографія", 2010. 328 с.
11. Ковалишин Д. І. Практикум з фізичної географії материків і океанів (для студентів географічних спеціальностей вузів). Тернопіль: Підручники і посібники, 1999. 88 с.
12. Методичні вказівки до виконання лабораторних робіт із дисципліни «Фізична географія материків і океанів» (Частина 2) / уклад. Г. О. Ламекіна, З. В. Бойко, О. Л. Чудіна. Дніпропетровськ: Нова ідеологія, 2014. 36 с.
13. Панасенко Б. Д. Фізична географія материків та океанів: Навчальний посібник. у 2 ч. Вінниця: «ГПАНІС»
Частина 1. 2-е вид. Вінниця, 2008. 588 с.
14. Пестушко В. Ю., Уварова Г.Ш. Географія: підруч. для 7-го кл. загальноосвіт. навч. закл. Київ : Генеза, 2015. 272 с.
15. Фізична географія материків та океанів : методичні рекомендації до виконання практичних робіт для здобувачів вищої освіти освітньої програми Середня освіта (Географія) / уклад. О. Лаврик. Житомир, 2021. 73 с.

Навчальне видання

Барановська О. В.

**ПРАКТИКУМ З ФІЗИЧНОЇ ГЕОГРАФІЇ
МАТЕРИКІВ І ОКЕАНІВ**
(Океани, Австралія, Океанія)

Навчально-методичний посібник

Підписано до друку

Гарнітура Times New Roman

Замовлення №

Формат 60x84/16

Обл.-вид. арк. 2,10

Ум. друк. арк. 3,13

Папір офсетний

Тираж ел. вид.

Ніжинський державний університет
імені Миколи Гоголя

м. Ніжин, вул. Воздвиженська, 3-А
(04631) 7–19–72

E-mail: vidavn_ndu@ukr.net

www.ndu.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 2137 від 29.03.05 р.